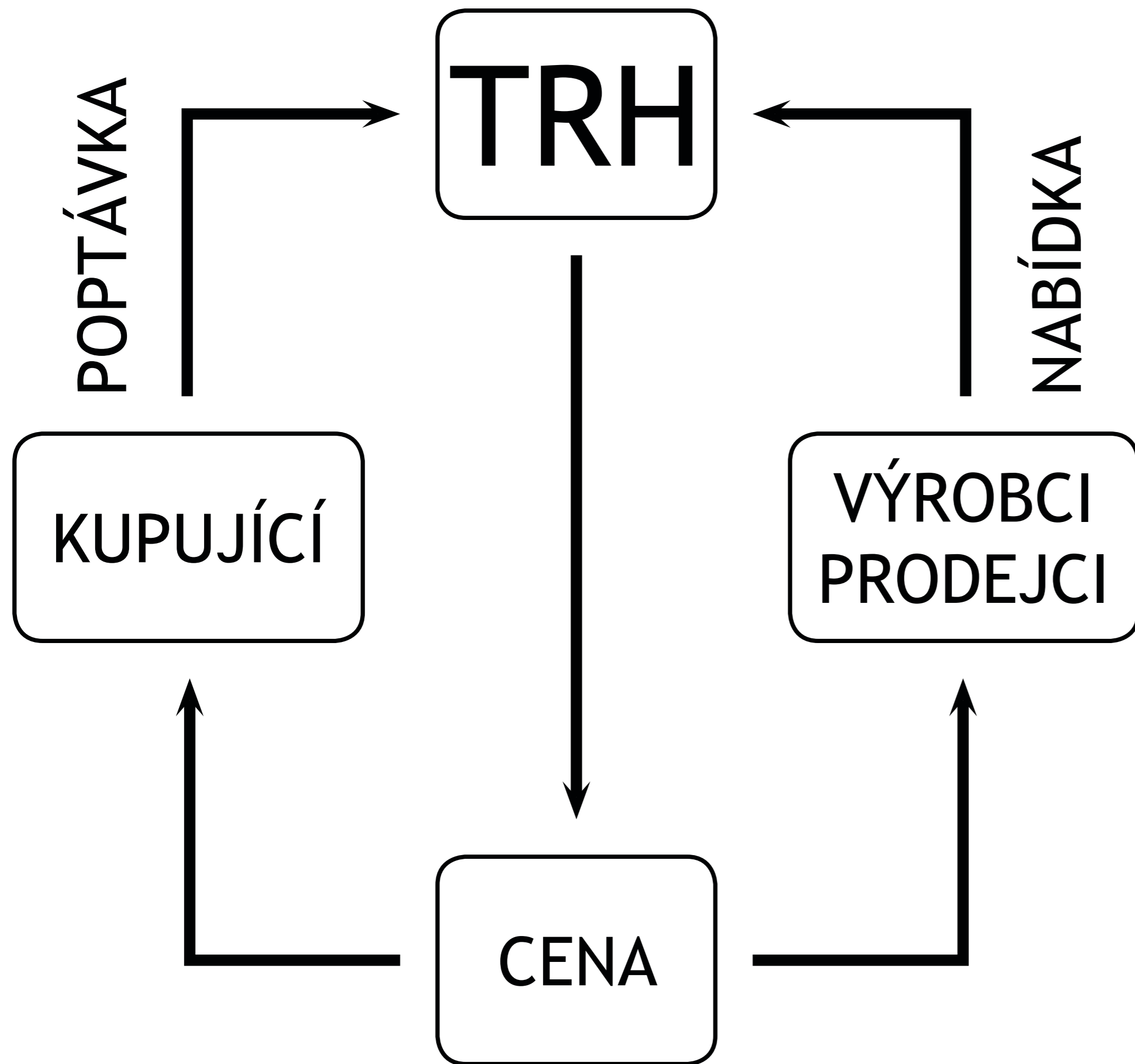

JAN
BRUNER

ZÁKLADNÍ
TRŽNÍ
VZTAHY

www.bruner.cz

TRH A TRŽNÍ VZTAHY

TRH JE MÍSTO, AŽ UŽ POMYSLNÉ ČI SKUTEČNÉ, KDE SE SETKÁVAJÍCÍ PRODÁVAJÍCÍ A KUPUJÍCÍ, ABY USKUTEČNILI SMĚNU, ZPRAVIDLA ZBOŽÍ ZA PENÍZE. TÍMTO ZBOŽÍM MŮŽE BÝT TEORETICKY COKOLIV - VĚCI, SLUŽBY, PRACOVNÍ SÍLA ČI SAMOTNÉ PENÍZE. V RÁMCI SMĚNY V TRŽNÍM PROSTŘEDÍ JSOU PAK OBĚ STRANY NUCENY K HLEDÁNÍ KOMPROMISU MEZI SVÝMI PŘEDSTAVAMI.

P

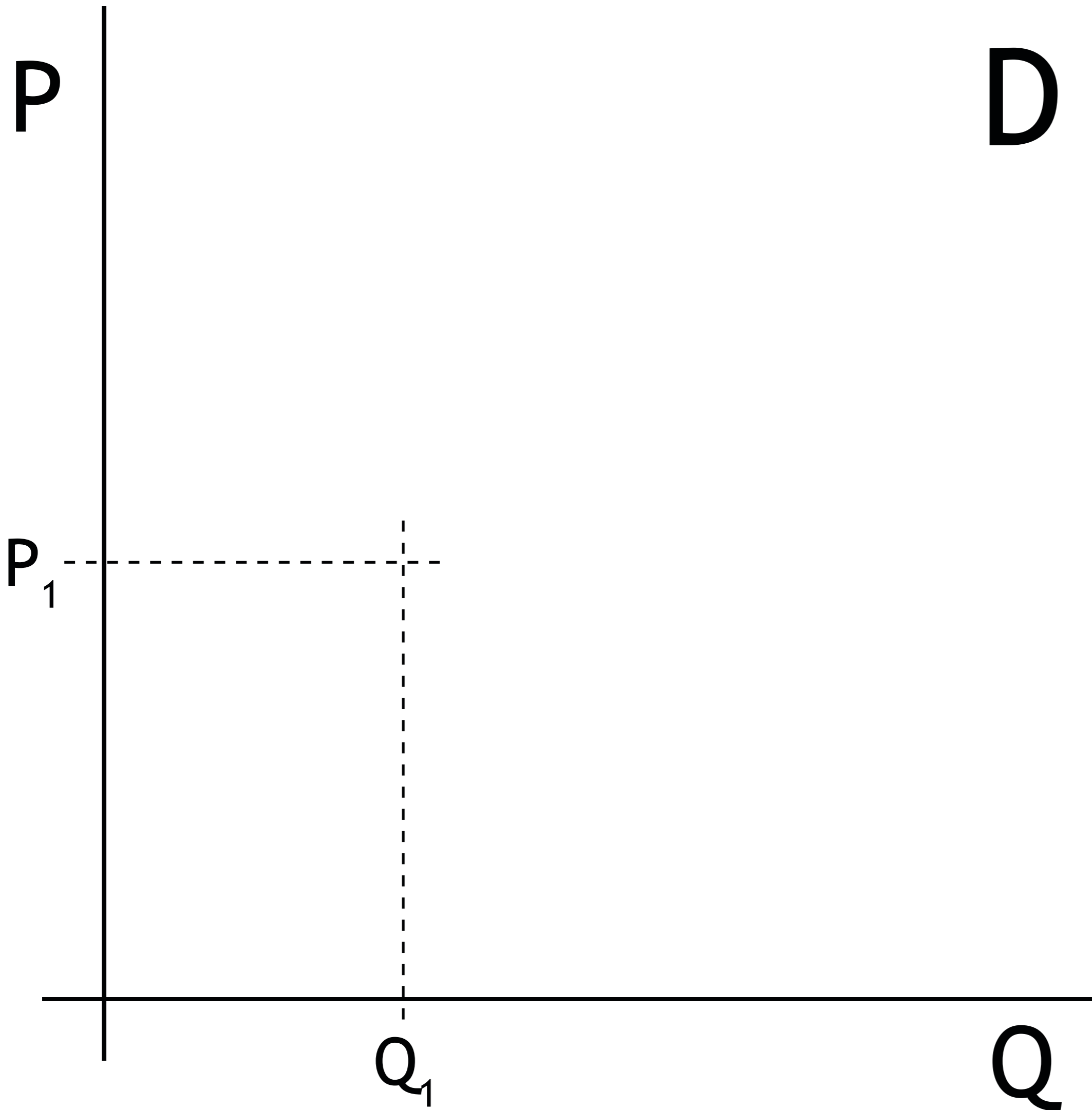
D

ZÁKLADNÍ GRAF POPTÁVKY

GRAF POPTÁVKY (ANGL. DEMAND) VYJADŘUJE VZTAH MEZI CENOU, ZA KTEROU JE MOŽNÉ DOTYČNÉ ZBOŽÍ ČI SLUŽBU NA TRHU ZAKOUPIT (**P**), A MNOŽSTVÍM ZBOŽÍ, O KTERÉ BY V PŘÍPADĚ REÁLNÉ EXISTENCE TÉTO CENY MĚLA POPTÁVKA ZÁJEM (**Q**).

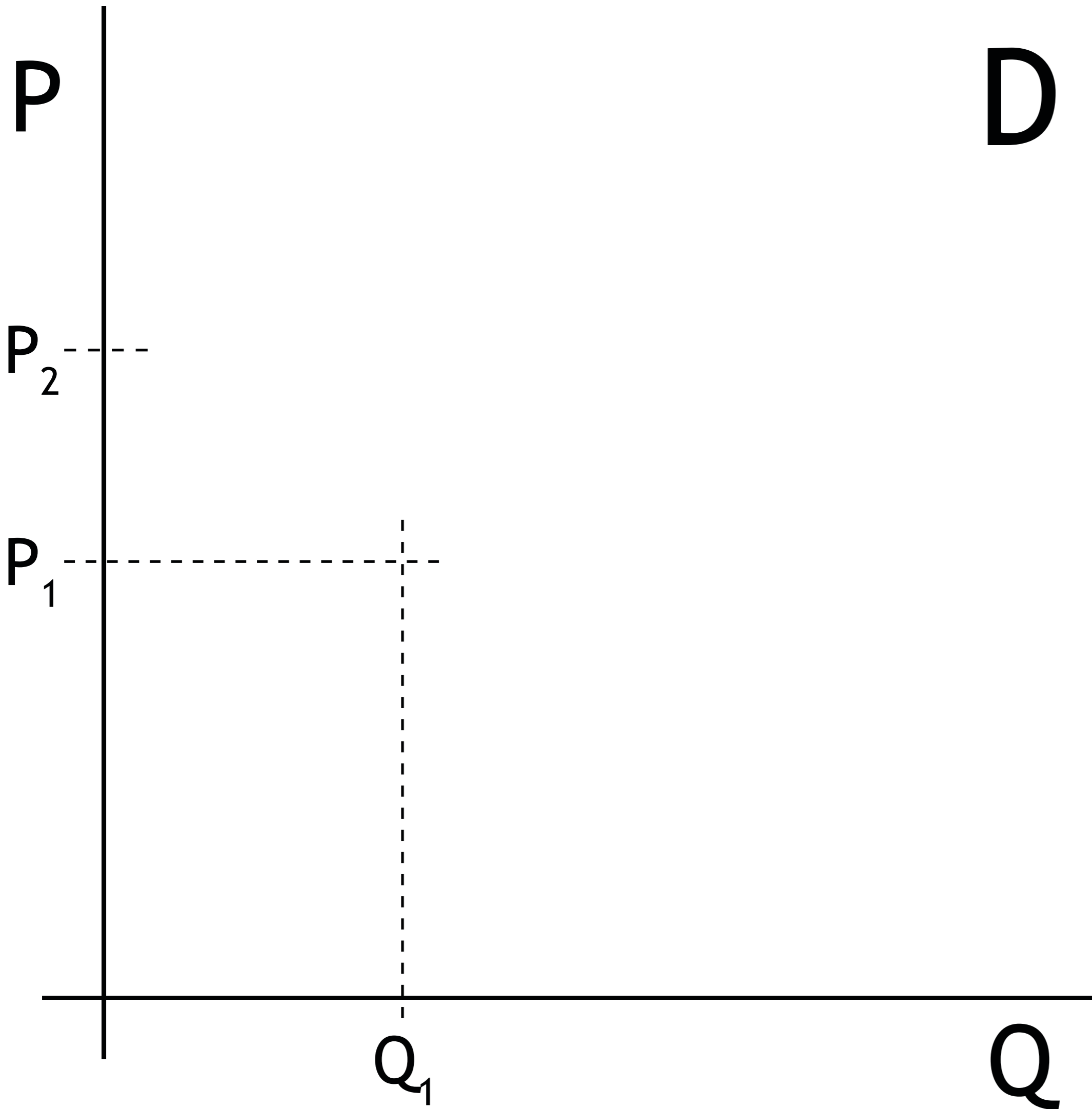
GRAF POPTÁVKY VYJADŘUJE JEDNOSTRANNÝ NÁZOR TĚCH, KDO KUPUJÍ, BEZ OHLEDU NA TO, ZDA NA TRHU EXISTUJE MOŽNOST, ŽE BY S TÍM SOUHLASILA I DRUHÁ STRANA, PRODÁVAJÍCÍ.

Q

D ZÁKLADNÍ GRAF POPTÁVKY

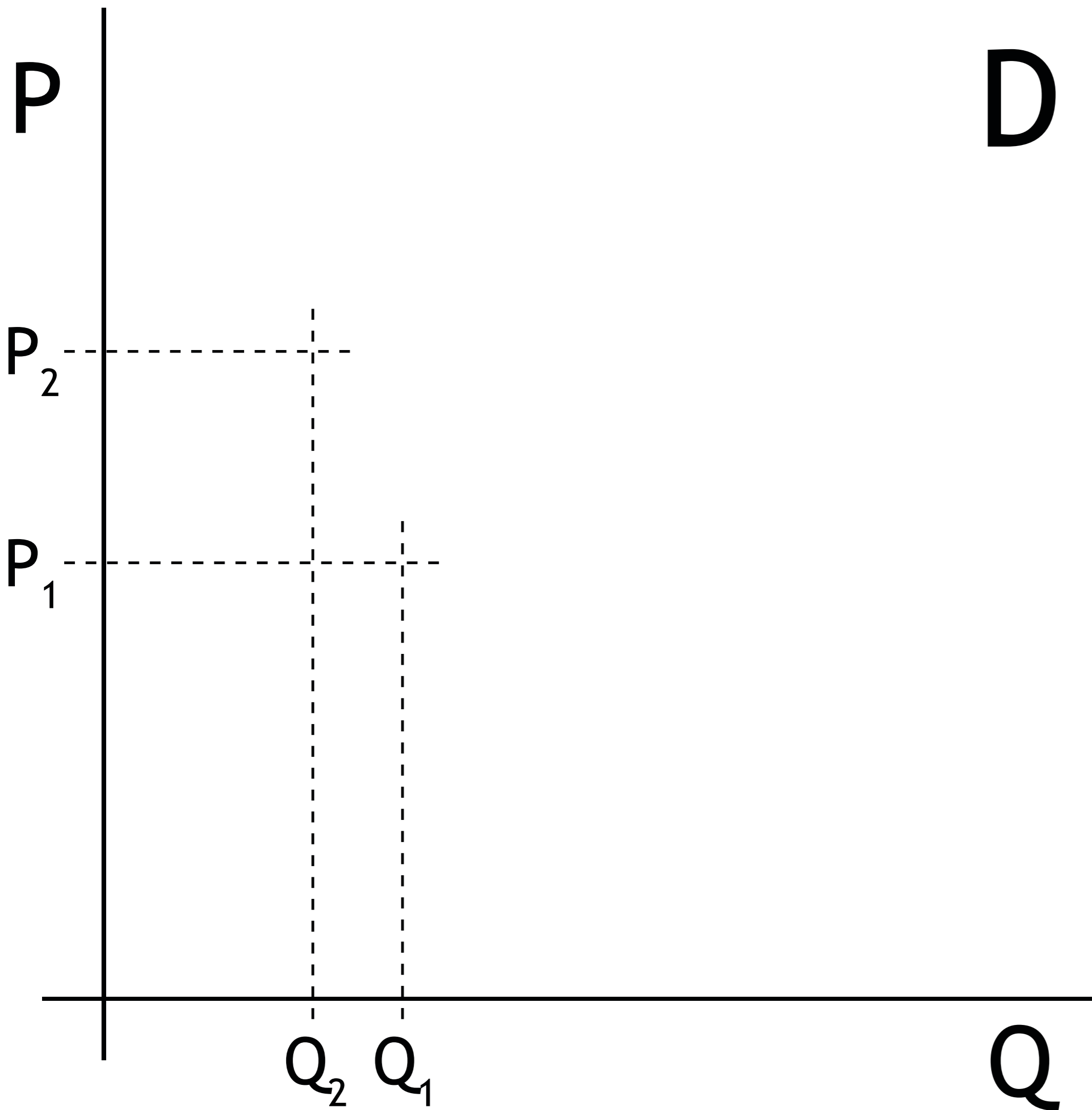
ZVOLME JAKO VÝCHOZÍ HYPOTETICKOU STŘEDOVOU CENU P_1 , ZA NÍŽ BUDOU LIDÉ OCHOTNI ZAKOUPIT MNOŽSTVÍ ZBOŽÍ Q_1 .

D

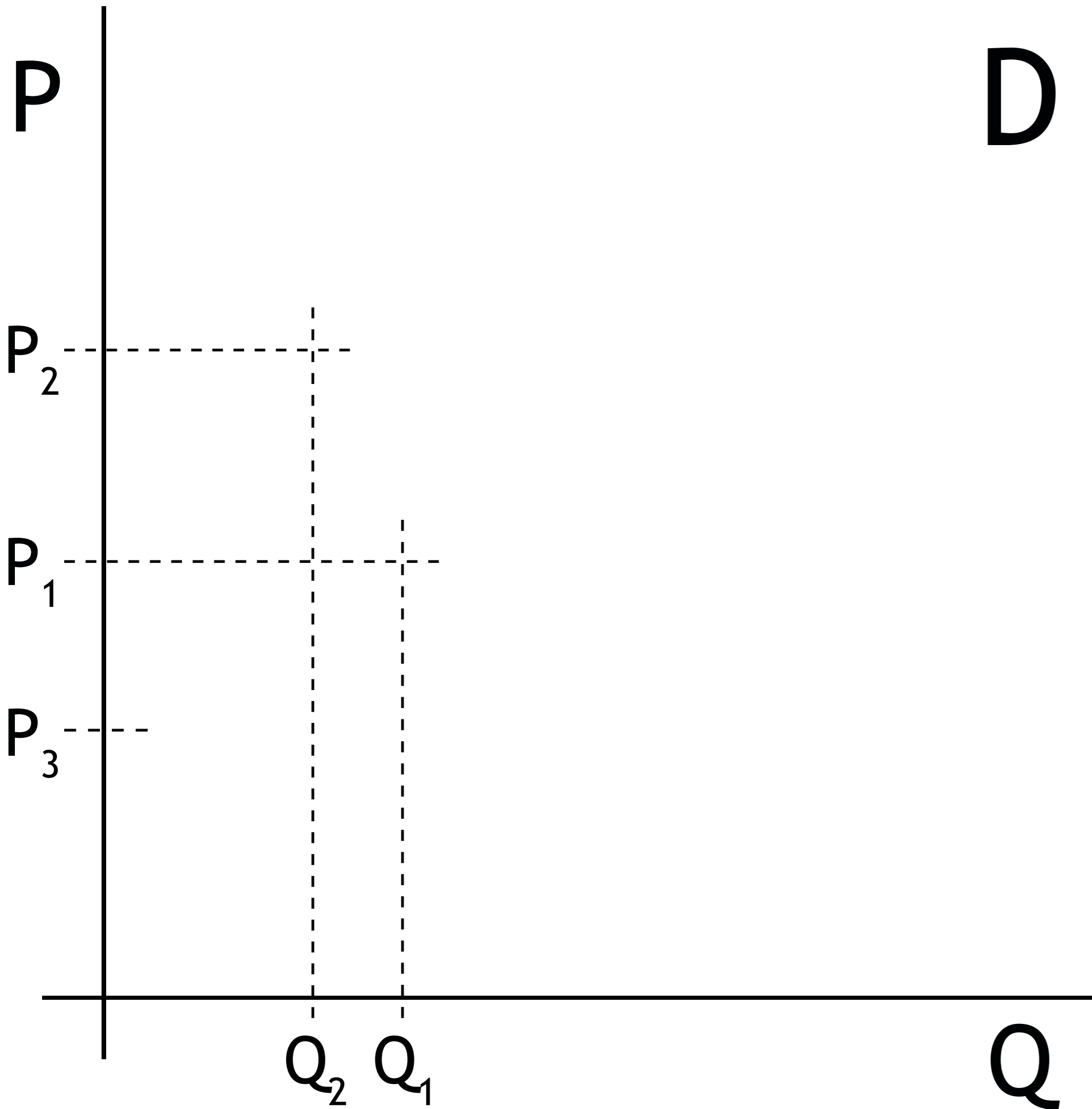
ZÁKLADNÍ GRAF POPTÁVKY

PŘEDSTAVME SI NYNÍ, ŽE DOŠLO KE ZDRAŽENÍ ZBOŽÍ A CENA SE Z HODNOTY P_1 ZVÝŠILA NA HODNOTU P_2 .

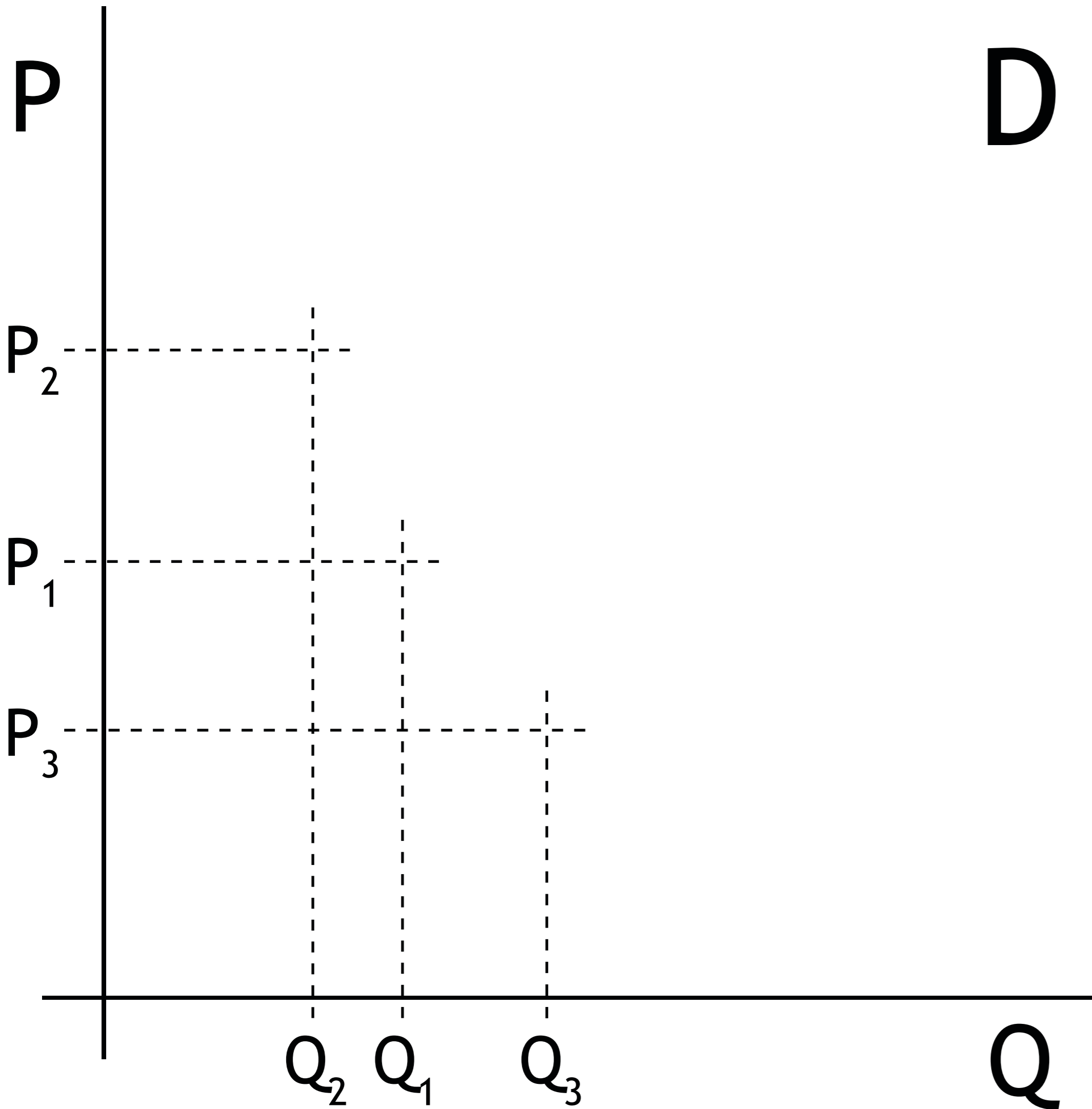
D ZÁKLADNÍ GRAF POPTÁVKY

ZÁJEM KUPUJÍCÍCH O DANÉ ZBOŽÍ POKLESL A POPTÁVANÉ MNOŽSTVÍ SE SNÍŽILO Z HODNOTY Q_1 NA HODNOTU Q_2 .

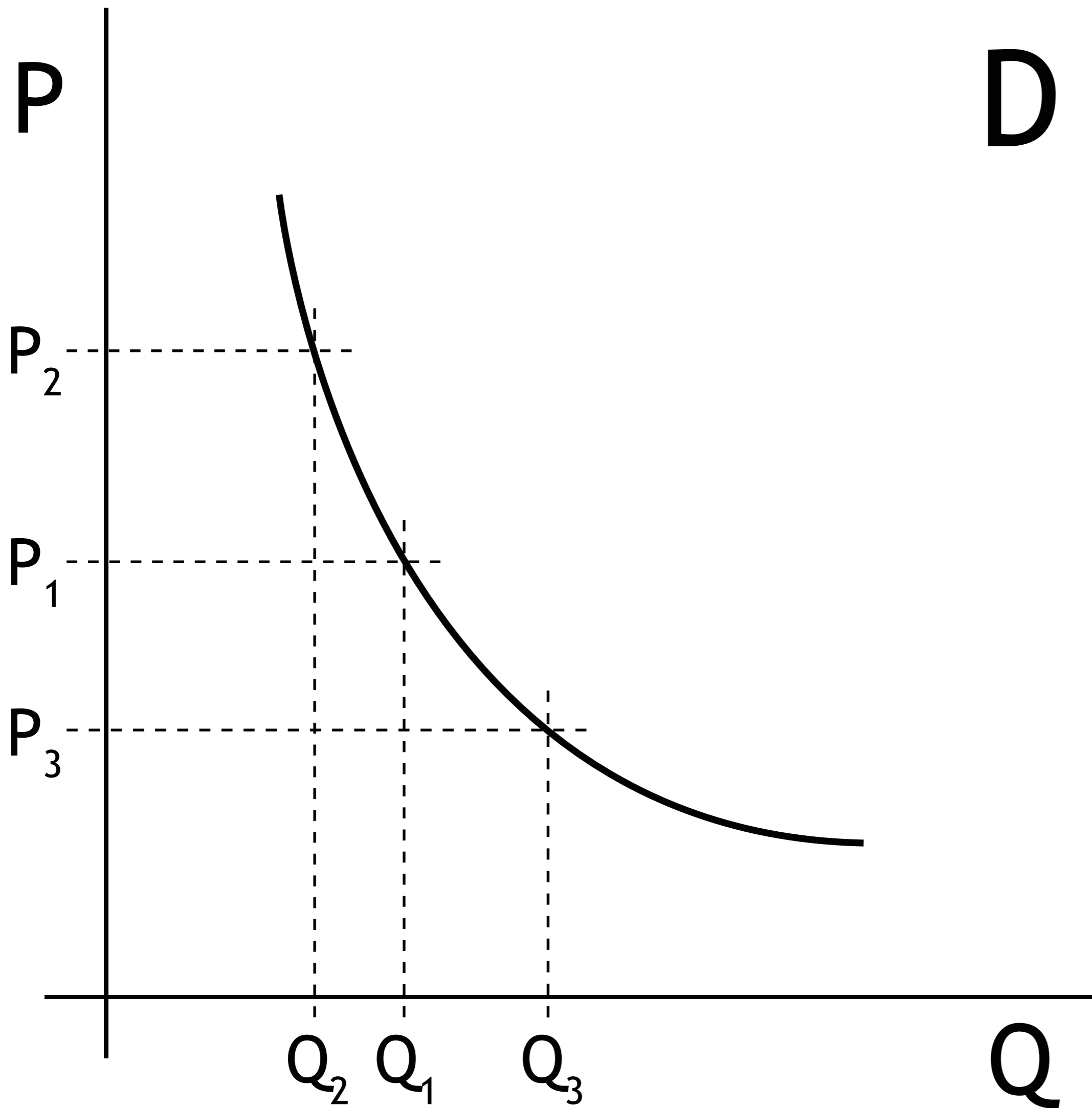
D ZÁKLADNÍ GRAF POPTÁVKY

PŘEDSTAVME SI NYNÍ, ŽE DOŠLO KE ZLEVNĚNÍ ZBOŽÍ A CENA SE Z VÝCHOZÍ HODNOTY P_1 SNÍŽILA NA HODNOTU P_3 .

D ZÁKLADNÍ GRAF POPTÁVKY

ZÁJEM KUPUJÍCÍCH O DANÉ ZBOŽÍ KVŮLI ZLEVNĚNÍ VZROSTL A POPTÁVANÉ MNOŽSTVÍ SE ZVÝŠILO Z PŮVODNÍ HODNOTY Q_1 NA HODNOTU Q_3 .

D ZÁKLADNÍ GRAF POPTÁVKY

VÝSLEDNÝ GRAF PAK VYJADŘUJE ZÁKLADNÍ ZÁVISLOST MEZI CENOU A POPTÁVANÝM MNOŽSTVÍM ZBOŽÍ:

KLESÁ-LI CENA, DOCHÁZÍ K NÁRŮSTU POPTÁVKY, STOUPÁ-LI CENA, DOCHÁZÍ K POKLESU POPTÁVKY.

P

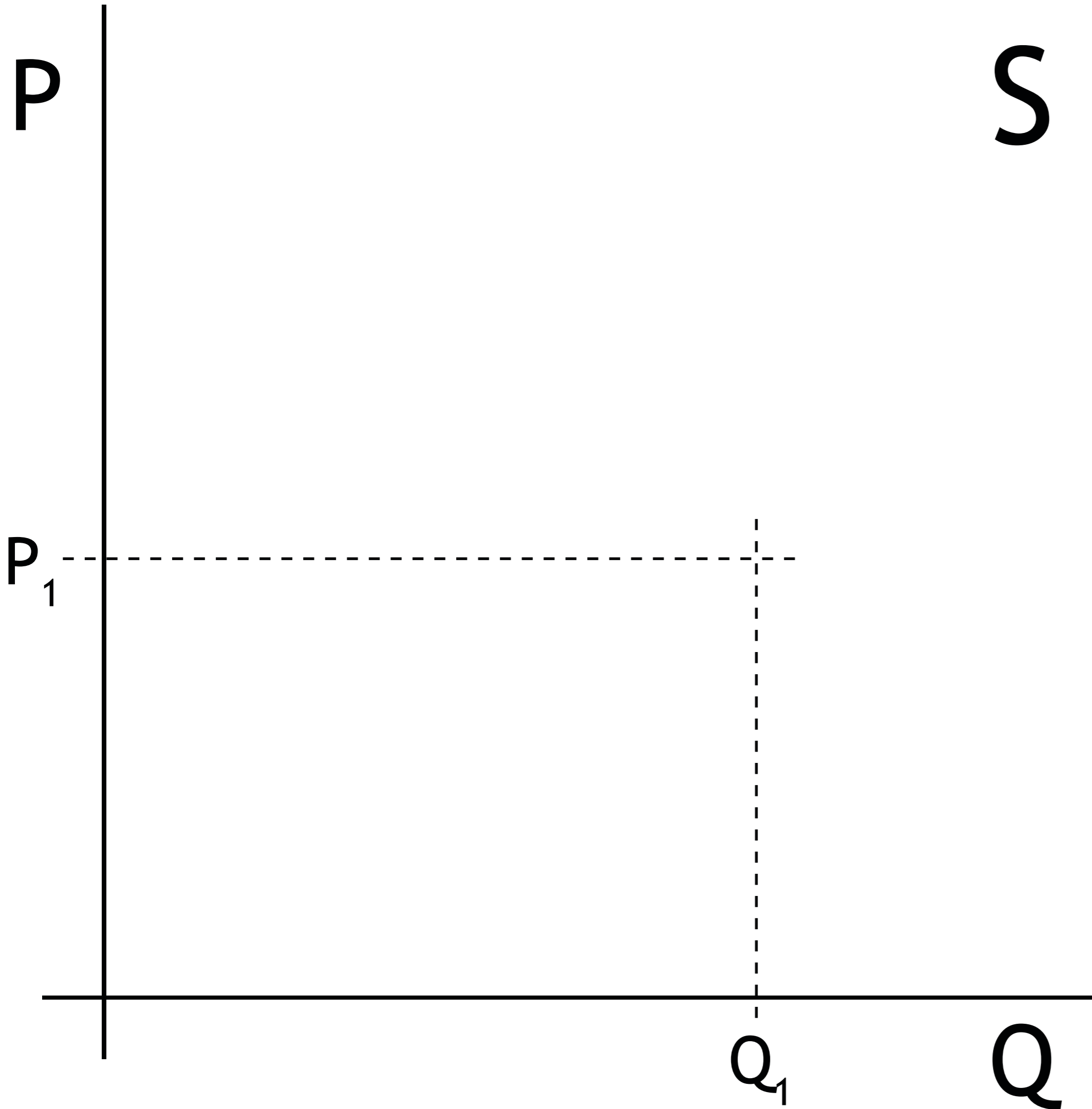
S

ZÁKLADNÍ GRAF NABÍDKY

GRAF NABÍDKY (ANGL. SUPPLY) VYJADŘUJE VZTAH MEZI CENOU, ZA KTEROU JE MOŽNÉ DOTYČNÉ ZBOŽÍ ČI SLUŽBU NA TRHU PRODAT (P), A MNOŽSTVÍM ZBOŽÍ, KTERÉ BY V PŘÍPADĚ REÁLNÉ EXISTENCE TÉTO CENY BYLO NA TRHU NABÍZENO (Q).

GRAF NABÍDKY VYJADŘUJE JEDNOSTRANNÝ NÁZOR TĚCH, KDO PRODÁVAJÍ, BEZ OHLEDU NA TO, ZDA NA TRHU EXISTUJE MOŽNOST, ŽE BY S TÍM SOUHLASILA I DRUHÁ STRANA, KUPUJÍCÍ.

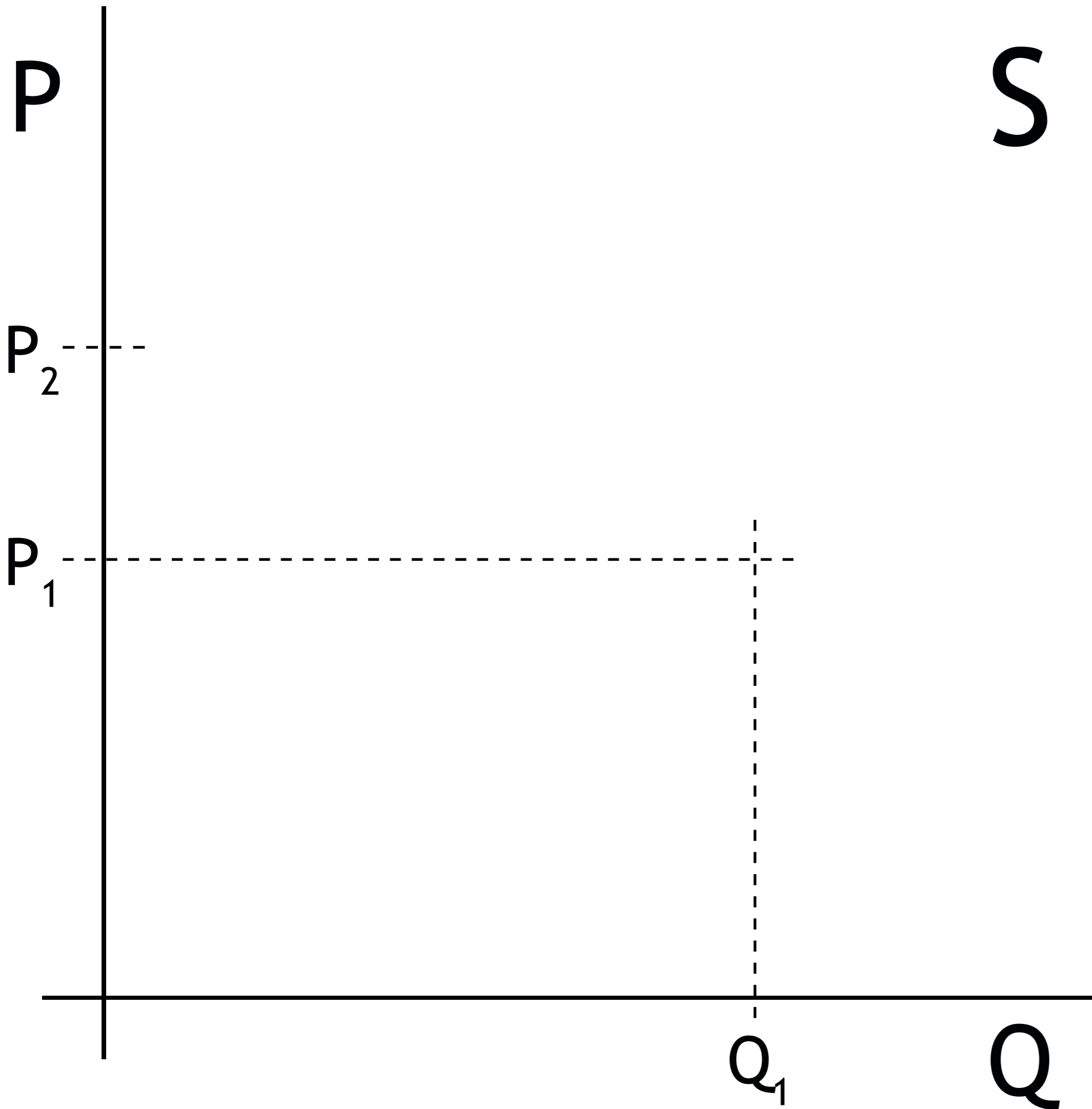
Q

S

ZÁKLADNÍ GRAF NABÍDKY

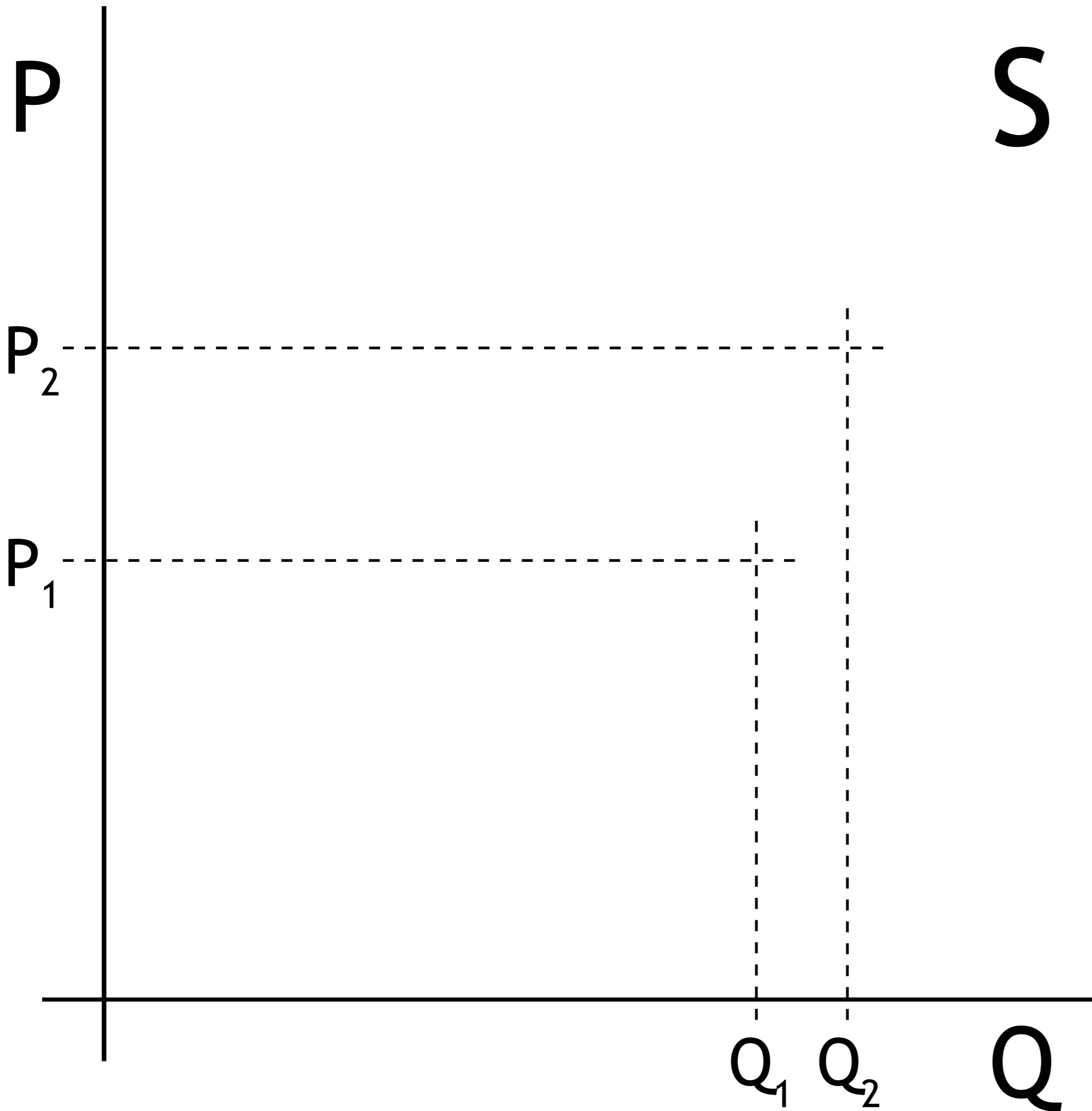
ZVOLME JAKO VÝCHOZÍ HYPOTETICKOU STŘEDOVOU CENU P_1 , ZA NÍŽ BUDOU VÝROBCI ČI PRODEJCI OCHOTNI PRODÁVAT MNOŽSTVÍ ZBOŽÍ Q_1 .

S

ZÁKLADNÍ GRAF NABÍDKY

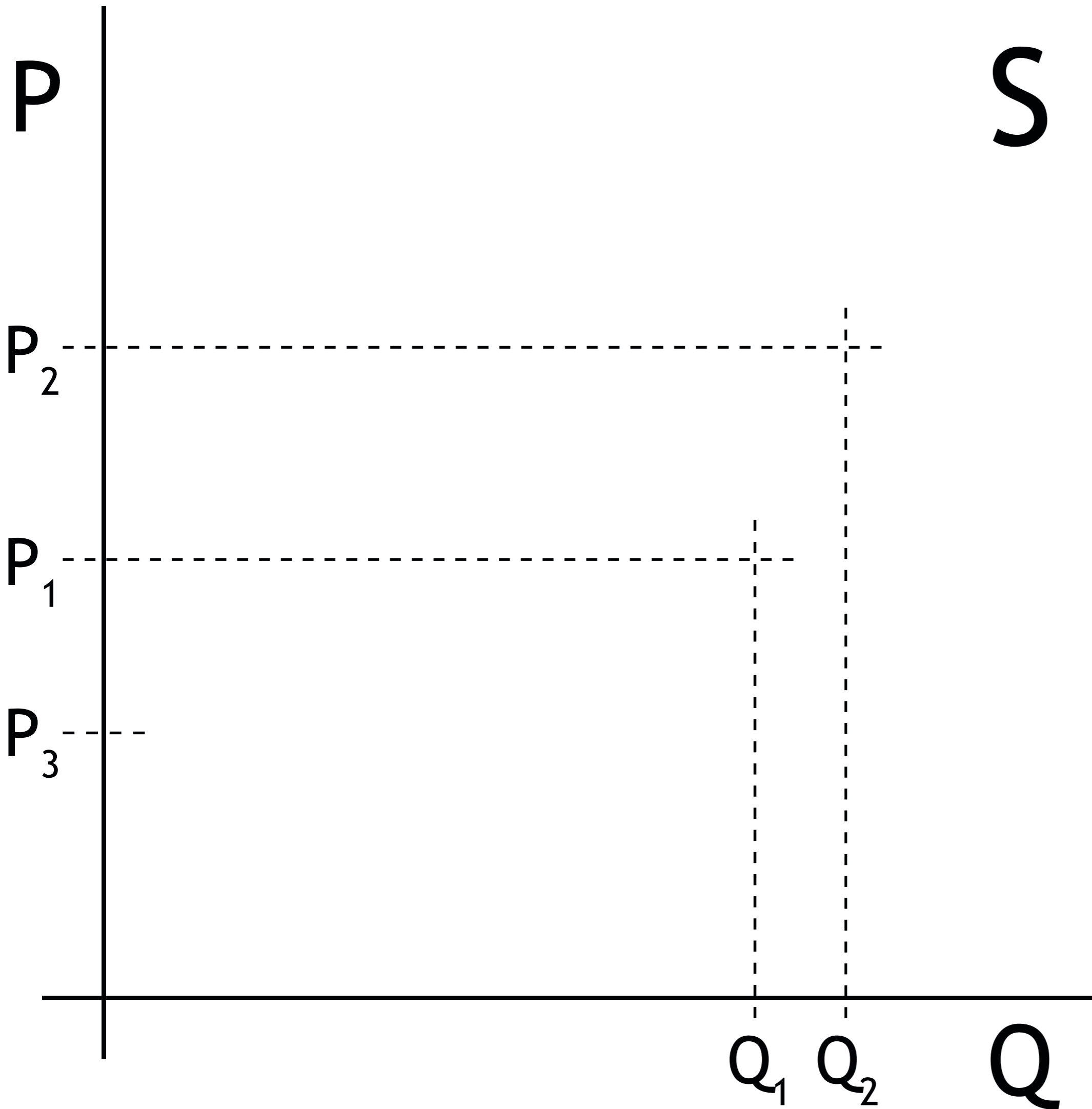
PŘEDSTAVME SI NYNÍ, ŽE DOŠLO KE ZDRAŽENÍ ZBOŽÍ A CENA SE Z HODNOTY P_1 ZVÝŠILA NA HODNOTU P_2 .

S

ZÁKLADNÍ GRAF NABÍDKY

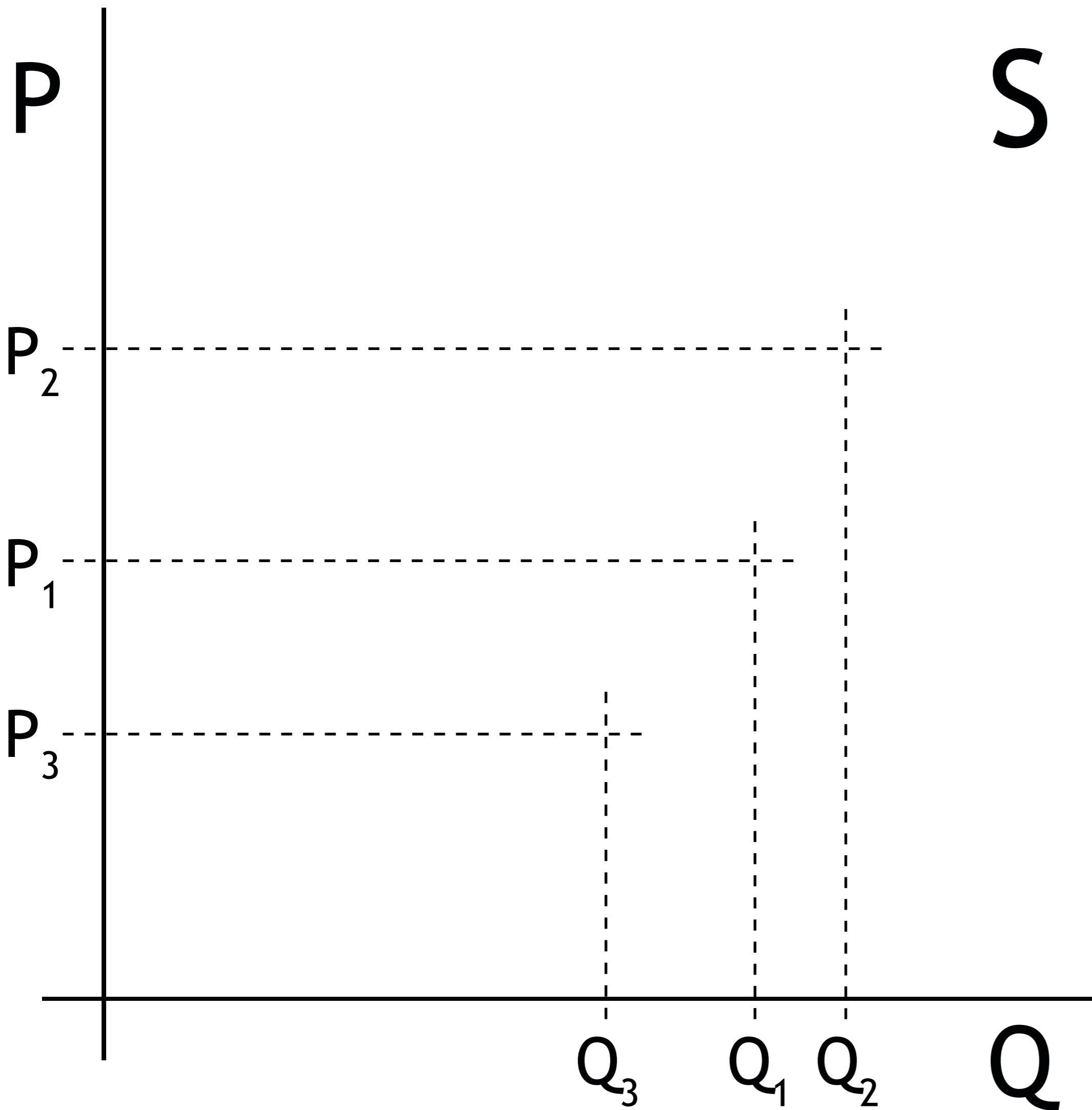
POKUD SE JINÉ FAKTORY NEZMĚNILY, PAK ZDRAŽENÍ ZNAMENÁ PRO PRODÁVAJÍCÍ NAVÝŠENÍ ZISKU. PROTO JEJICH ZÁJEM O DANÉ ZBOŽÍ VZROSTE A NABÍZENÉ MNOŽSTVÍ SE ZVÝŠÍ Z HODNOTY Q_1 NA HODNOTU Q_2 .

S

ZÁKLADNÍ GRAF NABÍDKY

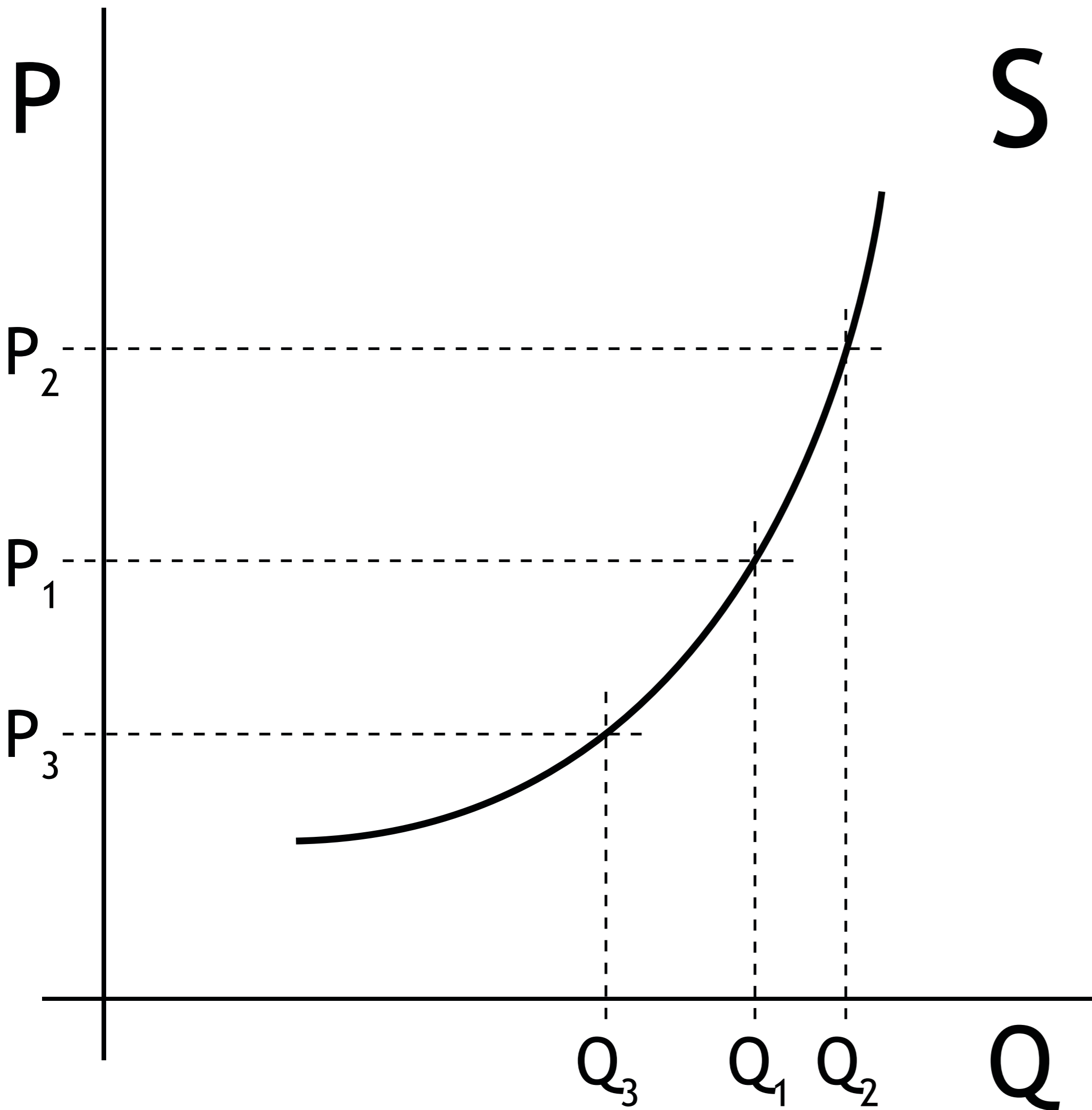
PŘEDSTAVME SI NYNÍ, ŽE DOŠLO KE ZLEVNĚNÍ ZBOŽÍ A CENA SE Z HODNOTY P_1 SNÍŽILA NA HODNOTU P_3 .

S

ZÁKLADNÍ GRAF NABÍDKY

ZÁJEM PRODÁVAJÍCÍCH O DANÉ ZBOŽÍ KVŮLI ZLEVNĚNÍ POKLESL, NAPŘÍKLAD SE ZAČALI SOUSTŘEDIT NA VÝROBU ČI PRODEJ JINÉHO DRUHU ZBOŽÍ, A NABÍZENÉ MNOŽSTVÍ SE SNÍŽILO Z PŮVODNÍ HODNOTY Q_1 NA HODNOTU Q_3 .

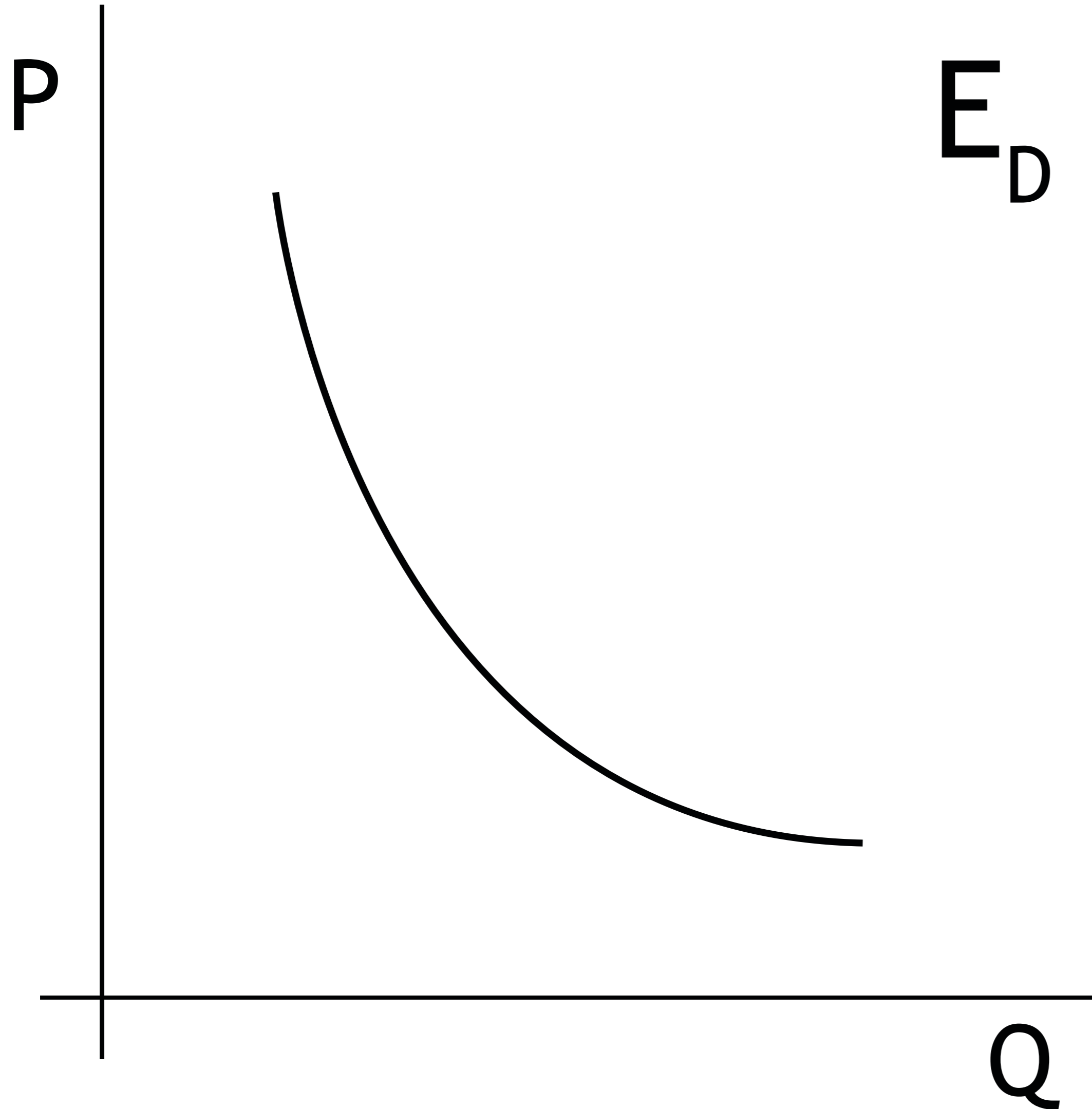

S

ZÁKLADNÍ GRAF NABÍDKY

VÝSLEDNÝ GRAF PAK VYJADŘUJE ZÁKLADNÍ ZÁVISLOST MEZI CENOU A NABÍZENÝM MNOŽSTVÍM ZBOŽÍ:

KLESÁ-LI CENA, DOCHÁZÍ K POKLESU NABÍDKY, STOUPÁ-LI CENA, DOCHÁZÍ K NÁRŮSTU NABÍDKY.

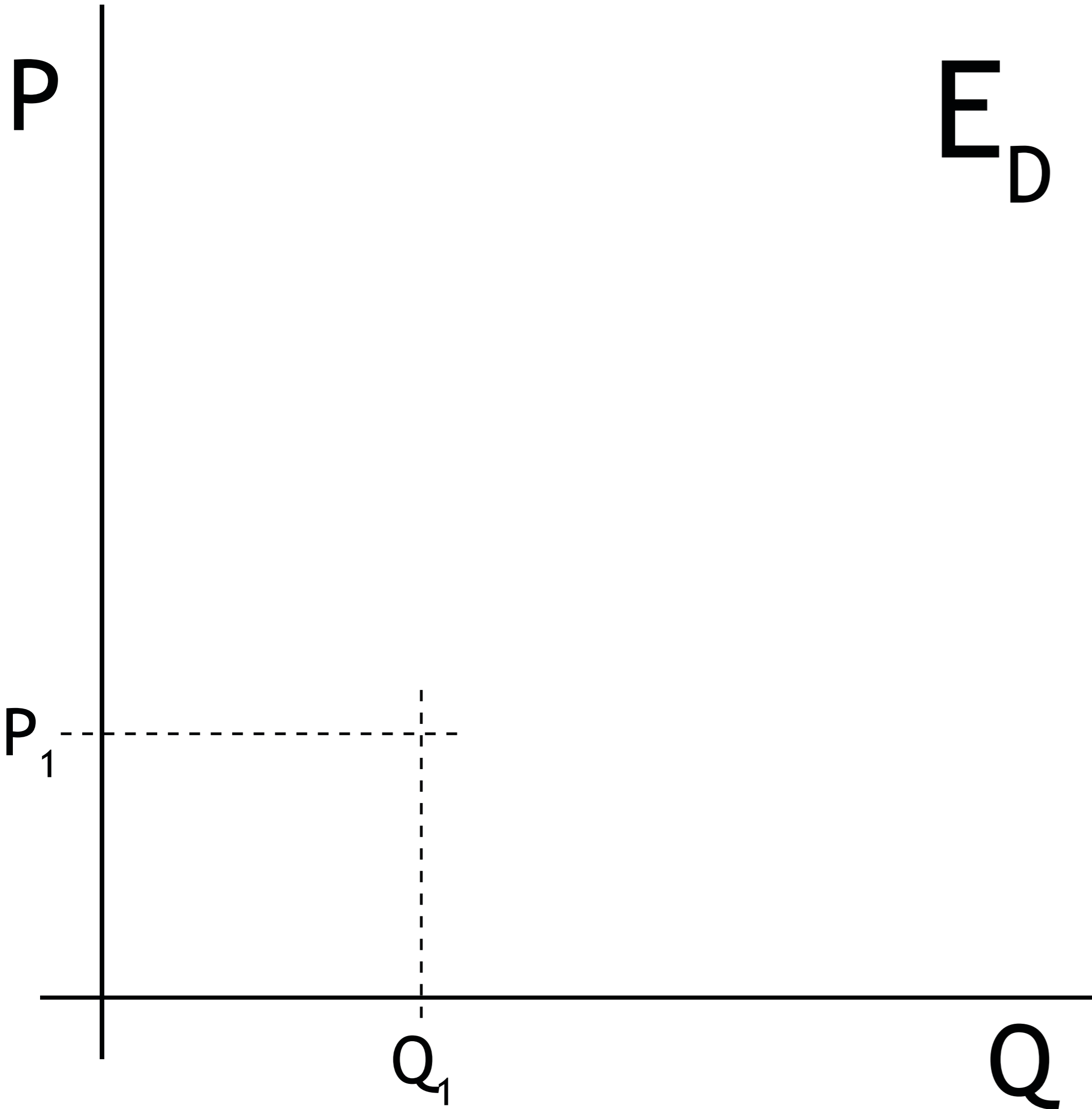
E_D

ELASTICITA POPTÁVKY

ELASTICITA POPTÁVKY VYJADŘUJE TO, JAK PRUŽNĚ REAGUJE POPTÁVKA NA ZMĚNU CENY ZMĚNOU POPTÁVANÉHO MNOŽSTVÍ.

VYJÁDŘENO MATEMATICKY:

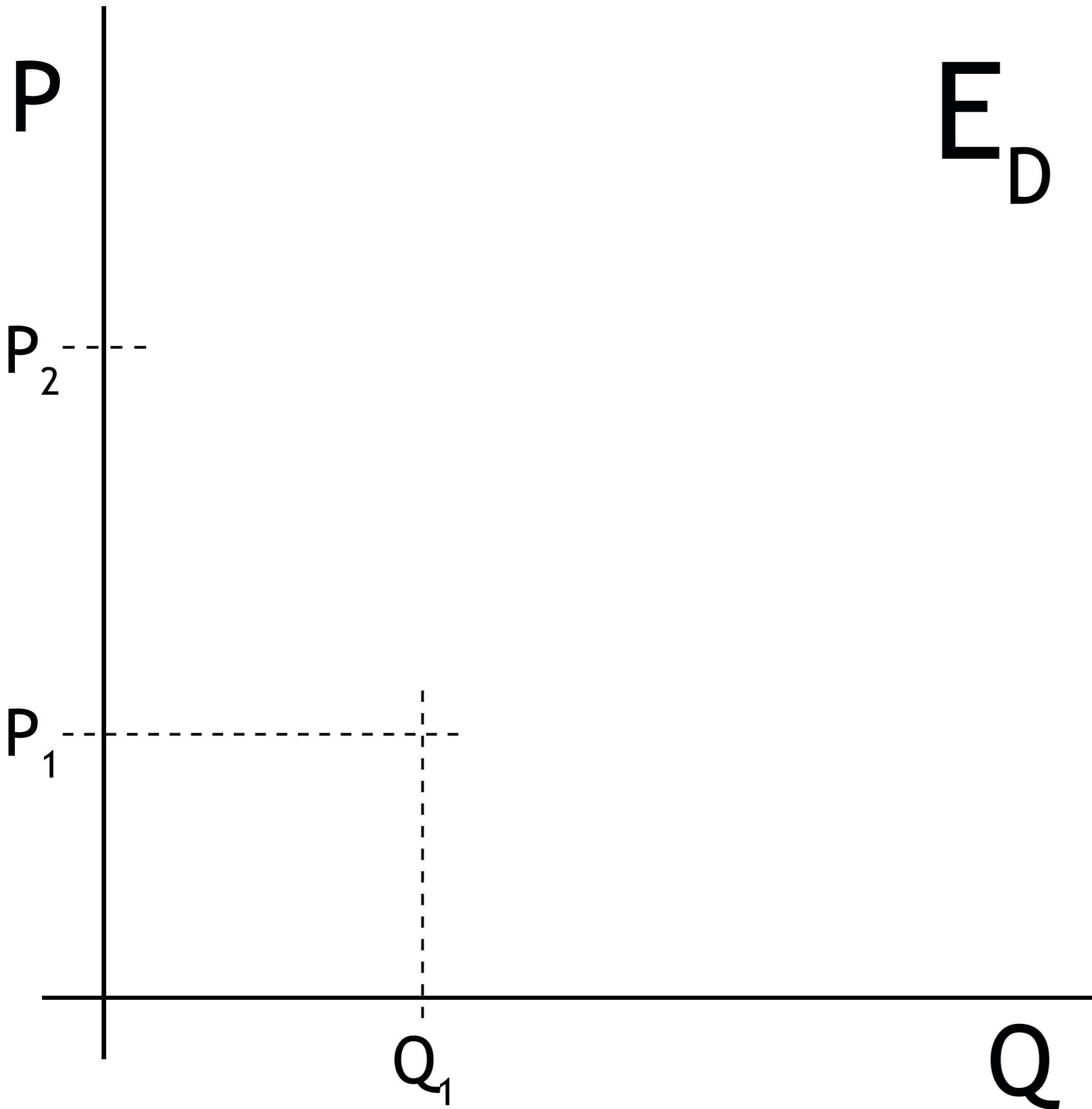
$$E_D = \frac{\Delta Q [\%]}{\Delta P [\%]}$$

E_D

ELASTICITA POPTÁVKY

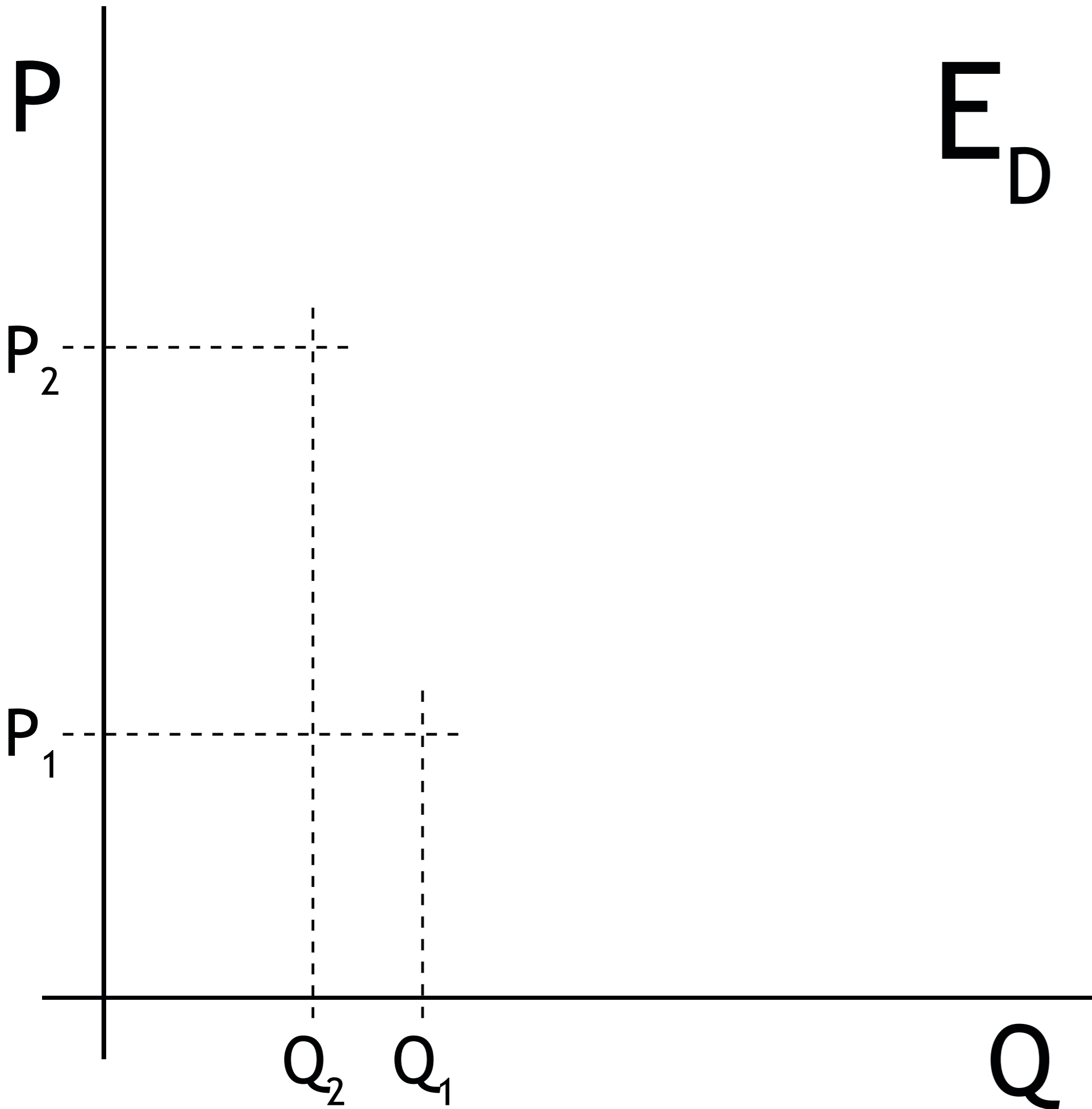
PRVNÍM VHODNÝM PŘÍKLADEM JE ZÁJEM KUPUJÍCÍCH O PEČIVO.

E_D

ELASTICITA POPTÁVKY

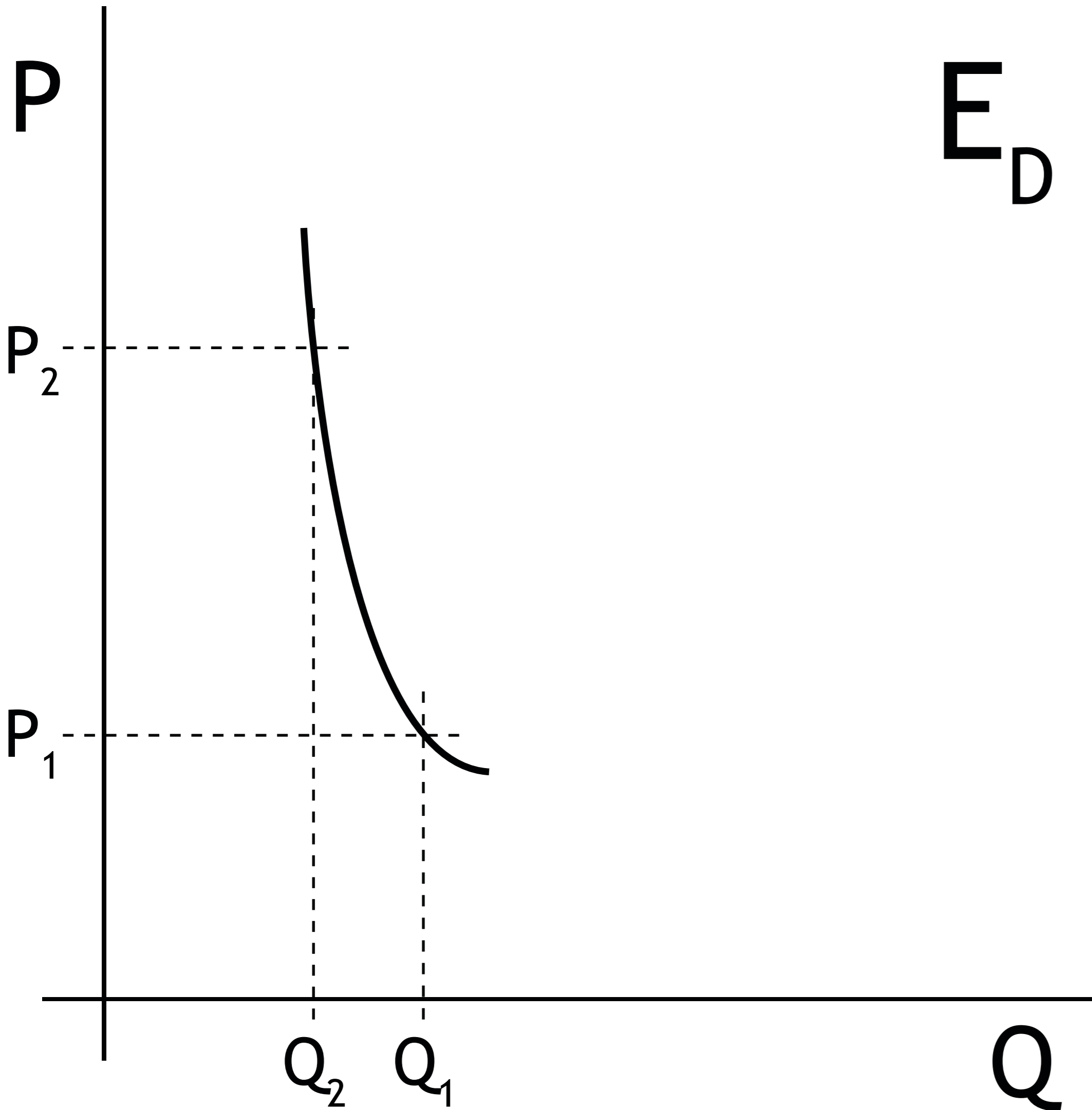
PŘEDSTAVME SI, ŽE DOŠLO K RAZANTNÍMU ZDRAŽENÍ PEČIVA. KUPUJÍCÍ SE TAK BUDOU SNAŽIT UŠETŘIT, BUDOU KUPOVAT JEN TOLIK, KOLIK OPRAVDU SNĚDÍ.

E_D

ELASTICITA POPTÁVKY

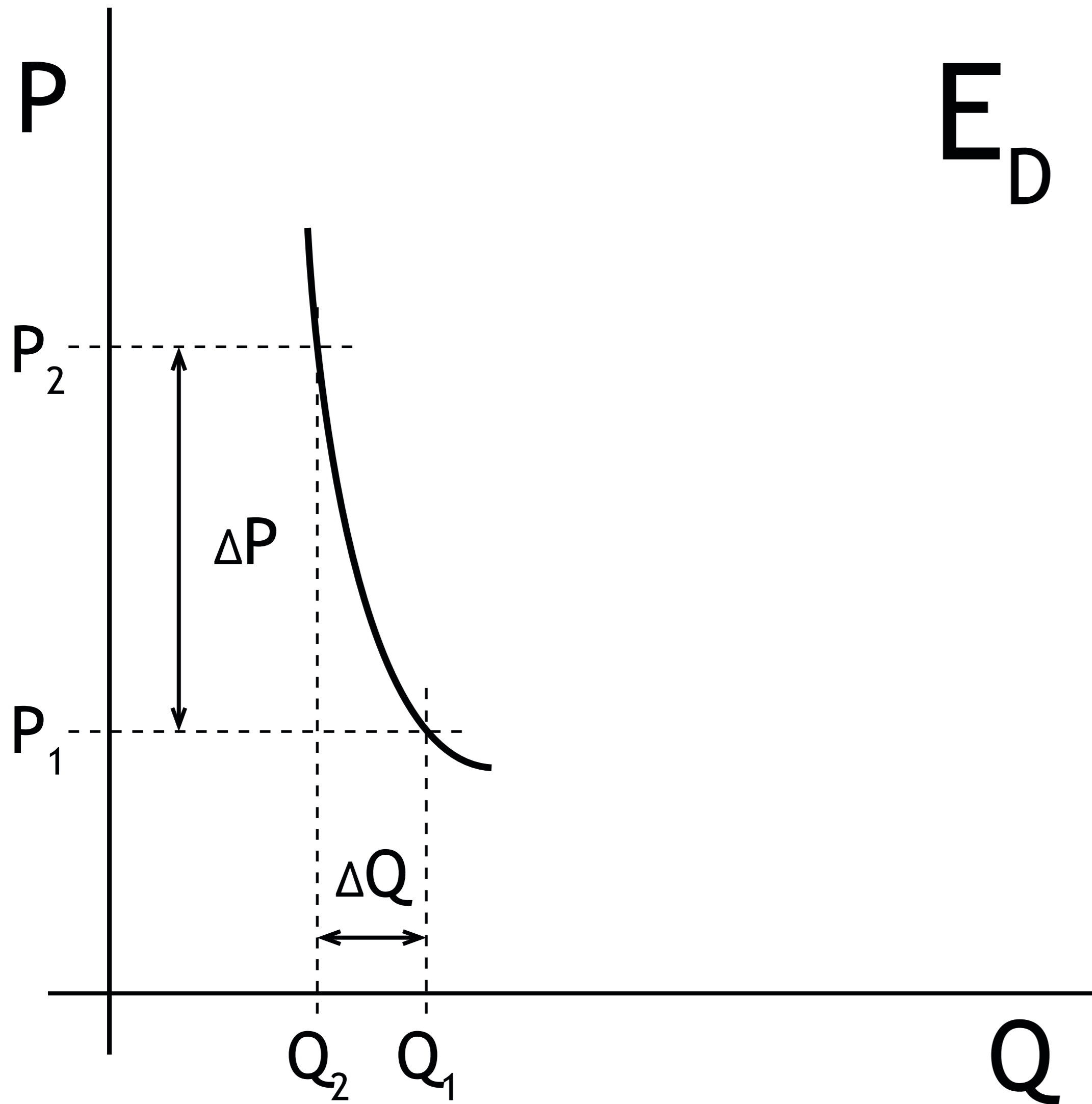
ALE NA TRHU NENÍ NIC, ČÍM BY BYLO MOŽNÉ PEČIVO NAHRADIT, TAKŽE SE KUPOVANÉ MNOŽSTVÍ MŮŽE SNÍŽIT JEN MÁLO.

E_D

ELASTICITA POPTÁVKY

PEČIVO JE KVŮLI ABSENCI PLNOHODNOTNÉHO SUBSTITUTU (NÁHRADY) TYPICKÝM PŘÍKLADEM ZBOŽÍ S NÍZKOU MÍROU ELASTICITY.

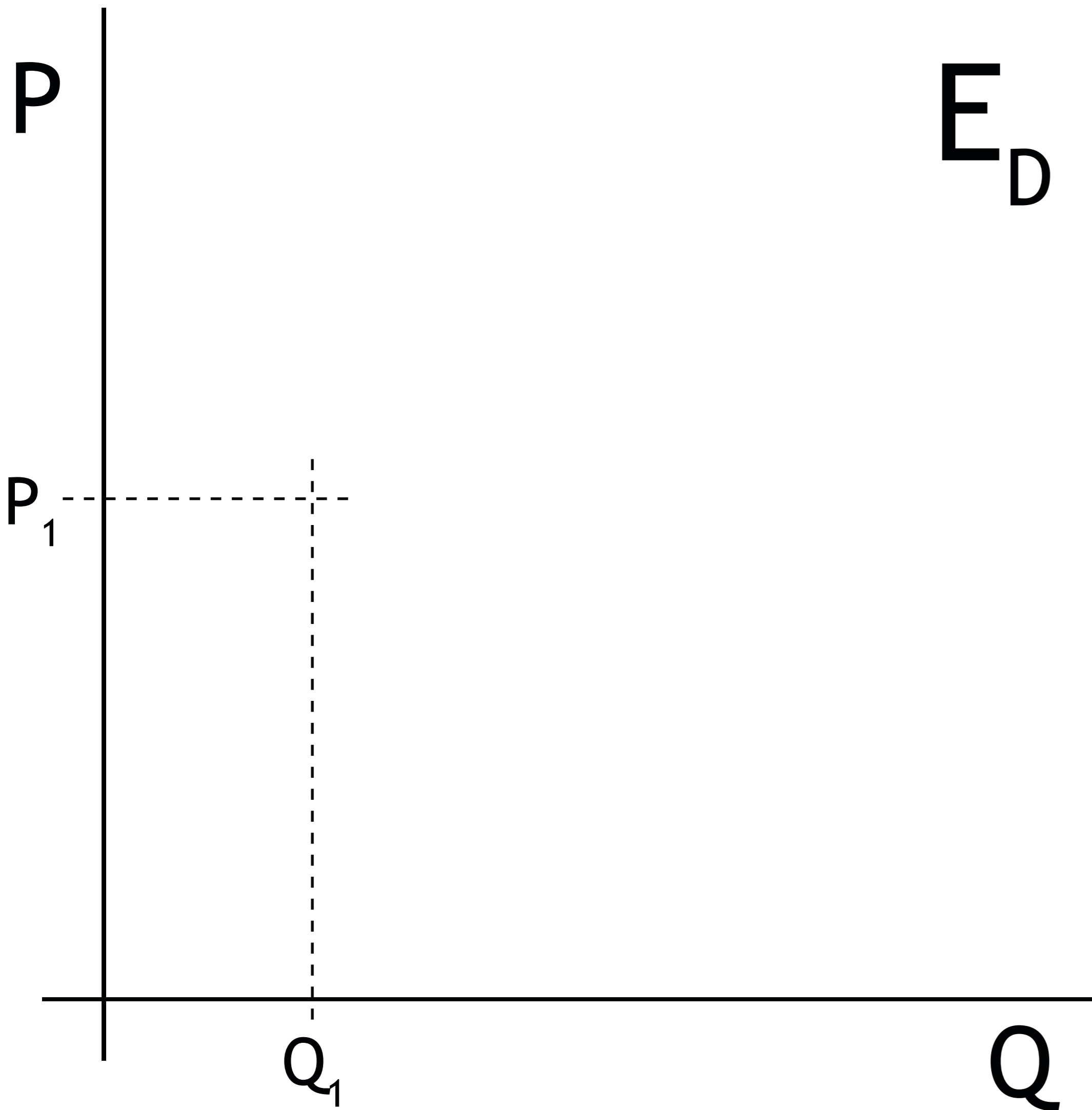
E_D

ELASTICITA POPTÁVKY

PROCENTUÁLNÍ ZMĚNA CENY JE TOTIŽ VĚTŠÍ NEŽ PROCENTUÁLNÍ ZMĚNA POPTÁVANÉHO MNOŽSTVÍ.

VYJÁDŘENO MATEMATICKY:

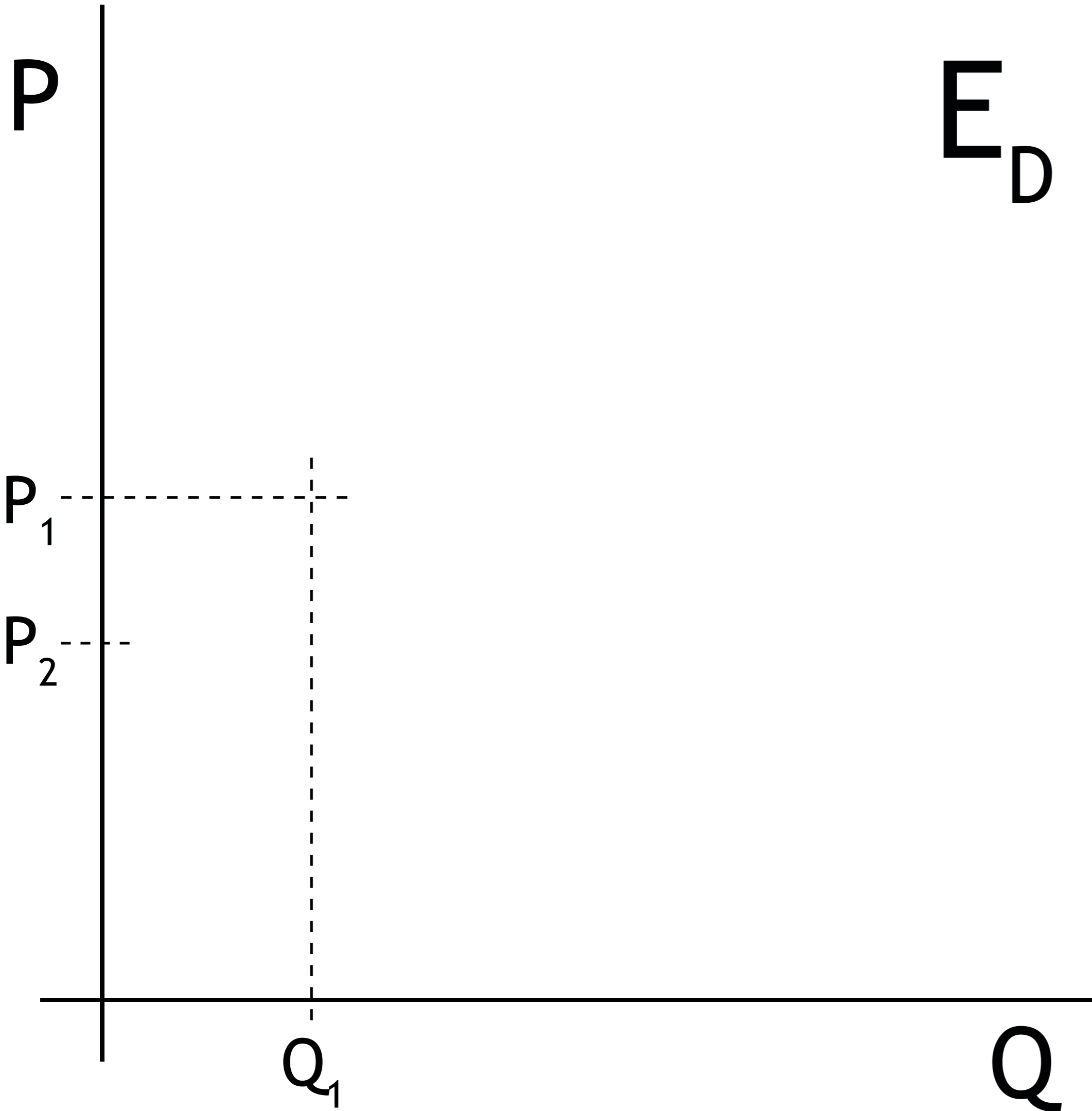
$$E_D < 1$$

E_D

ELASTICITA POPTÁVKY

PŘEDSTAVME SI NYNÍ DRUHÝ PŘÍKLAD, MOBILNÍ TELEFONY.

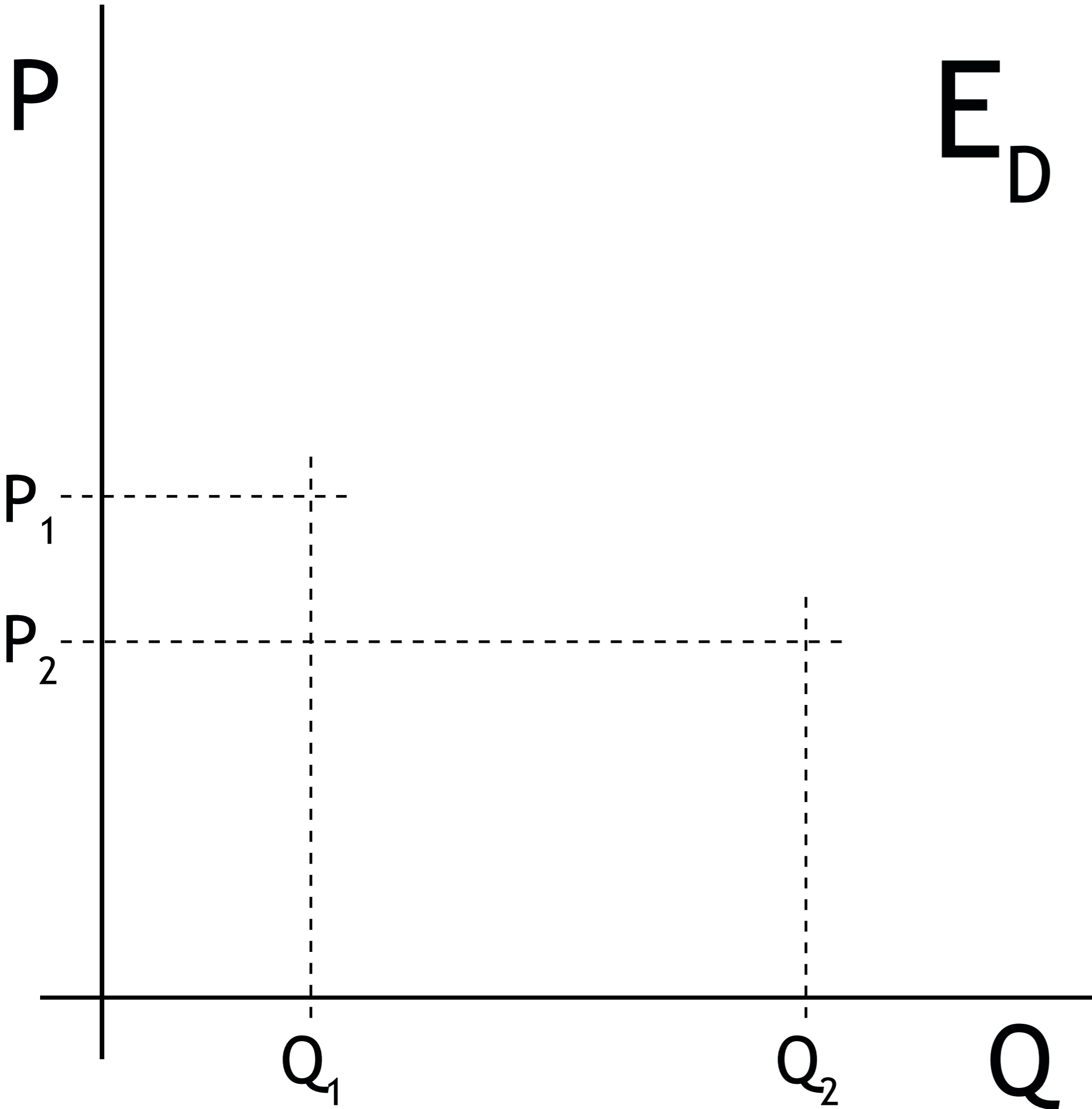

E_D

ELASTICITA POPTÁVKY

V PRVNÍCH LETECH JEJICH EXISTENCE NA TRHU SE JEDNALO O ZBOŽÍ NEJEN VELMI DRAHÉ, ALE PŘEDEVŠÍM DLE PŘEVLÁDAJÍCÍHO NÁZORU ZBYTEČNÉ, NEBOŽ BYLO PLNĚ NAHRAZOVÁNO PEVNOU TELEFONNÍ LINKOU.

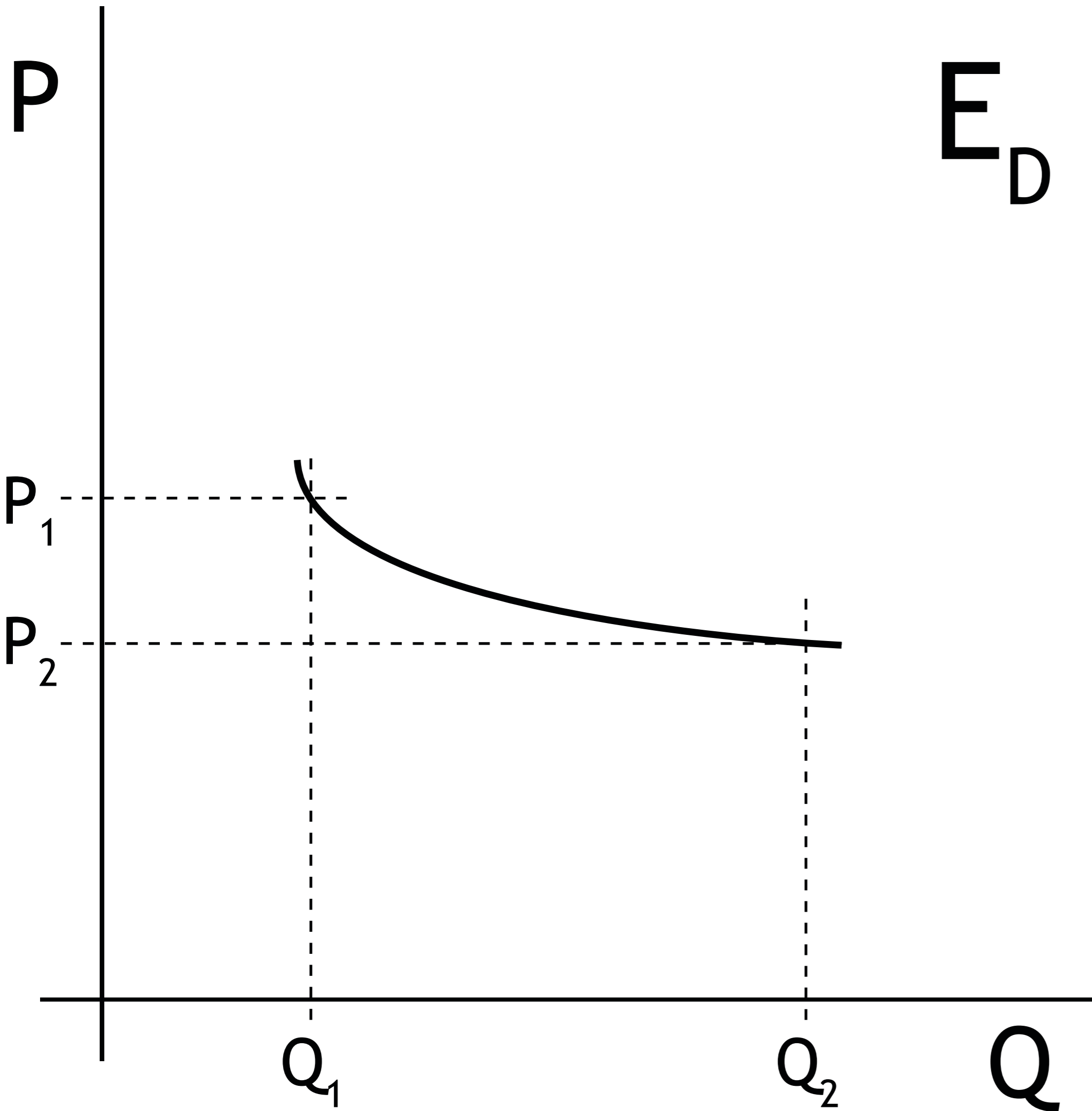
PAK VŠAK, MIMO JINÉ I VLIVEM KONKURENCE, DOŠLO KE ZLEVNĚNÍ PŘÍSTROJŮ I SLUŽEB.

E_D

ELASTICITA POPTÁVKY

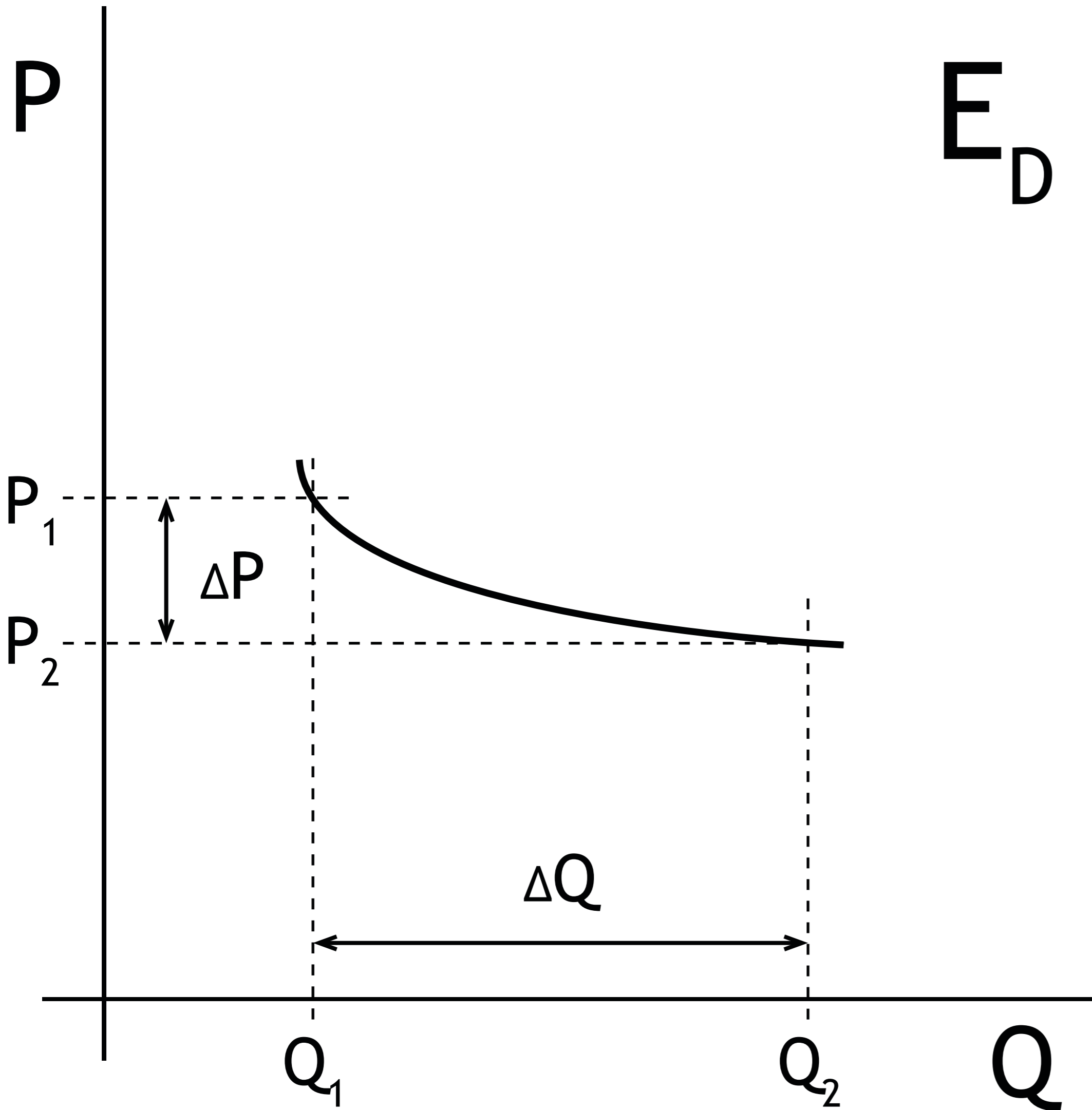
VÝSLEDKEM BYL PRUDKÝ NÁRŮST POČTU UŽIVATELŮ, JEDNALO SE JIŽ O SLUŽBU NEJEN CENOVĚ DOSTUPNOU, ALE PŘEDEVŠÍM CENOVĚ SROVNATELNOU S MOŽNÝM SUBSTITUTEM, PEVNOU LINKOU.

E_D

ELASTICITA POPTÁVKY

NÁSTUP MOBILNÍCH TELEFONŮ JE PROTO TYPICKÝM PŘÍKLADEM ZBOŽÍ S VYSOKOU ELASTICITOU POPTÁVKY.

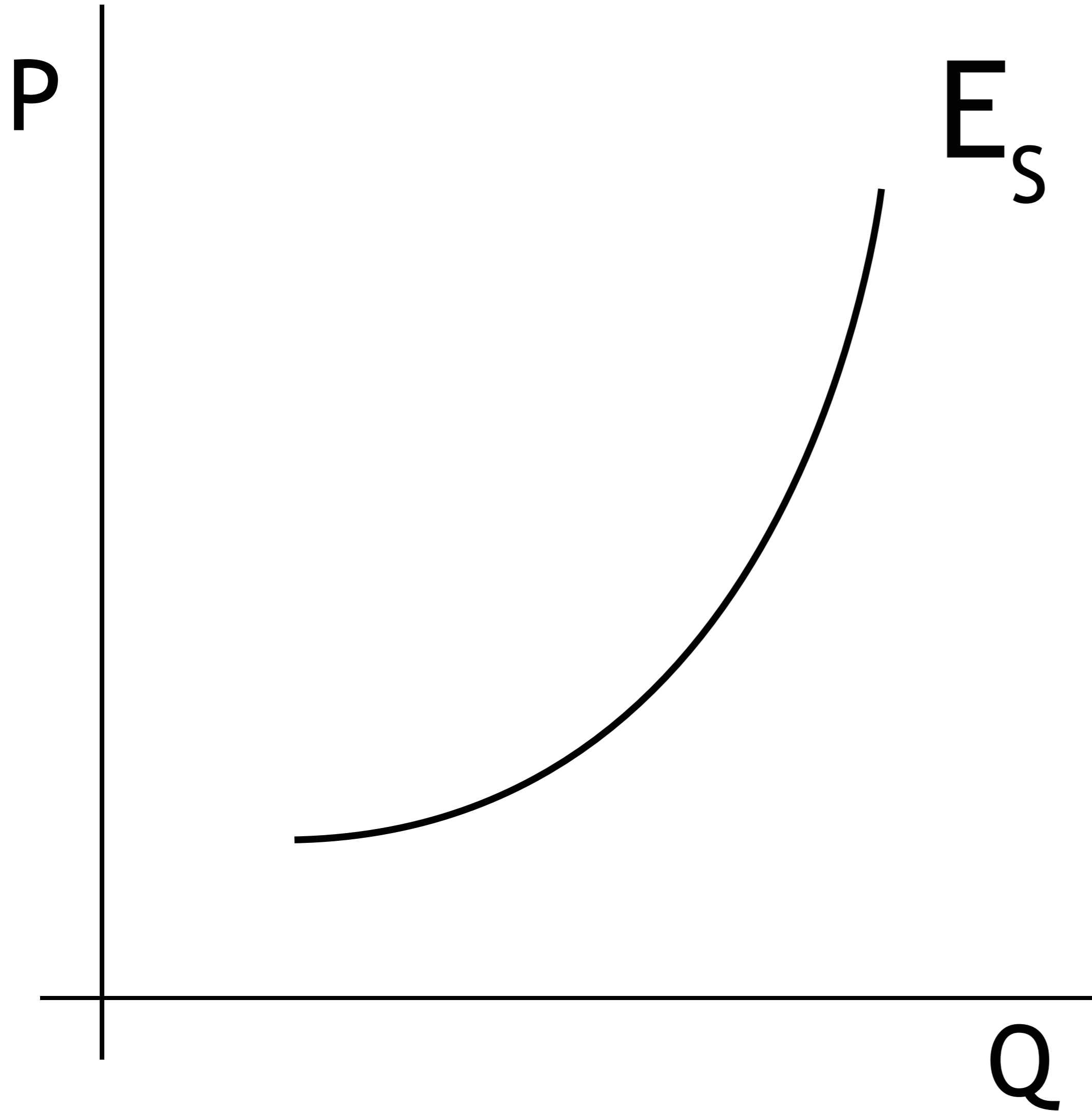
E_D

ELASTICITA POPTÁVKY

PROCENTUÁLNÍ ZMĚNA CENY JE TOTIŽ MENŠÍ NEŽ PROCENTUÁLNÍ ZMĚNA POPTÁVANÉHO MNOŽSTVÍ.

VYJÁDŘENO MATEMATICKY:

$$E_D > 1$$

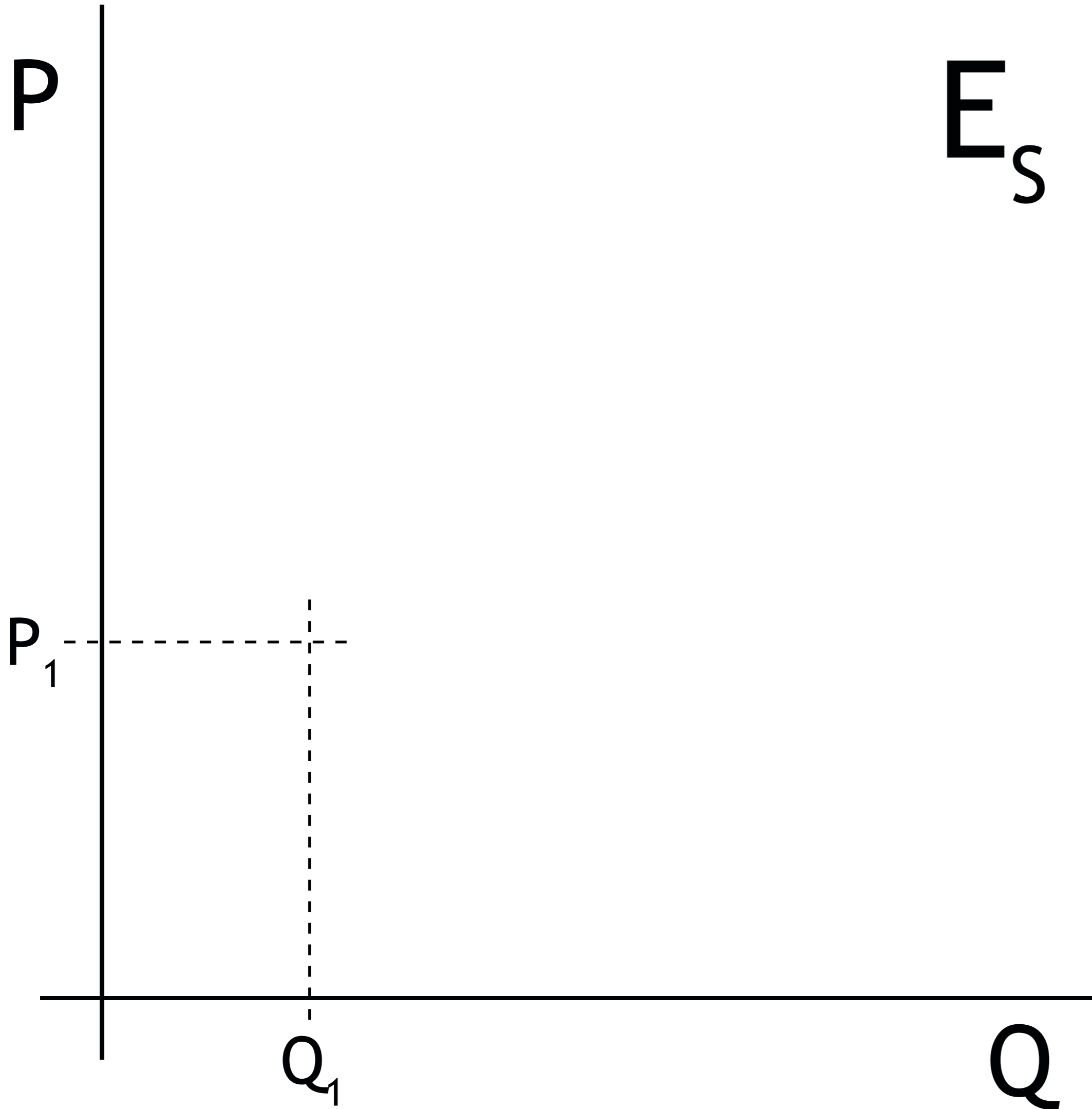

ELASTICITA NABÍDKY

ELASTICITA NABÍDKY VYJADŘUJE TO, JAK PRUŽNĚ REAGUJE NABÍDKA NA ZMĚNU CENY ZMĚNOU NABÍZENÉHO MNOŽSTVÍ.

VYJÁDŘENO MATEMATICKY:

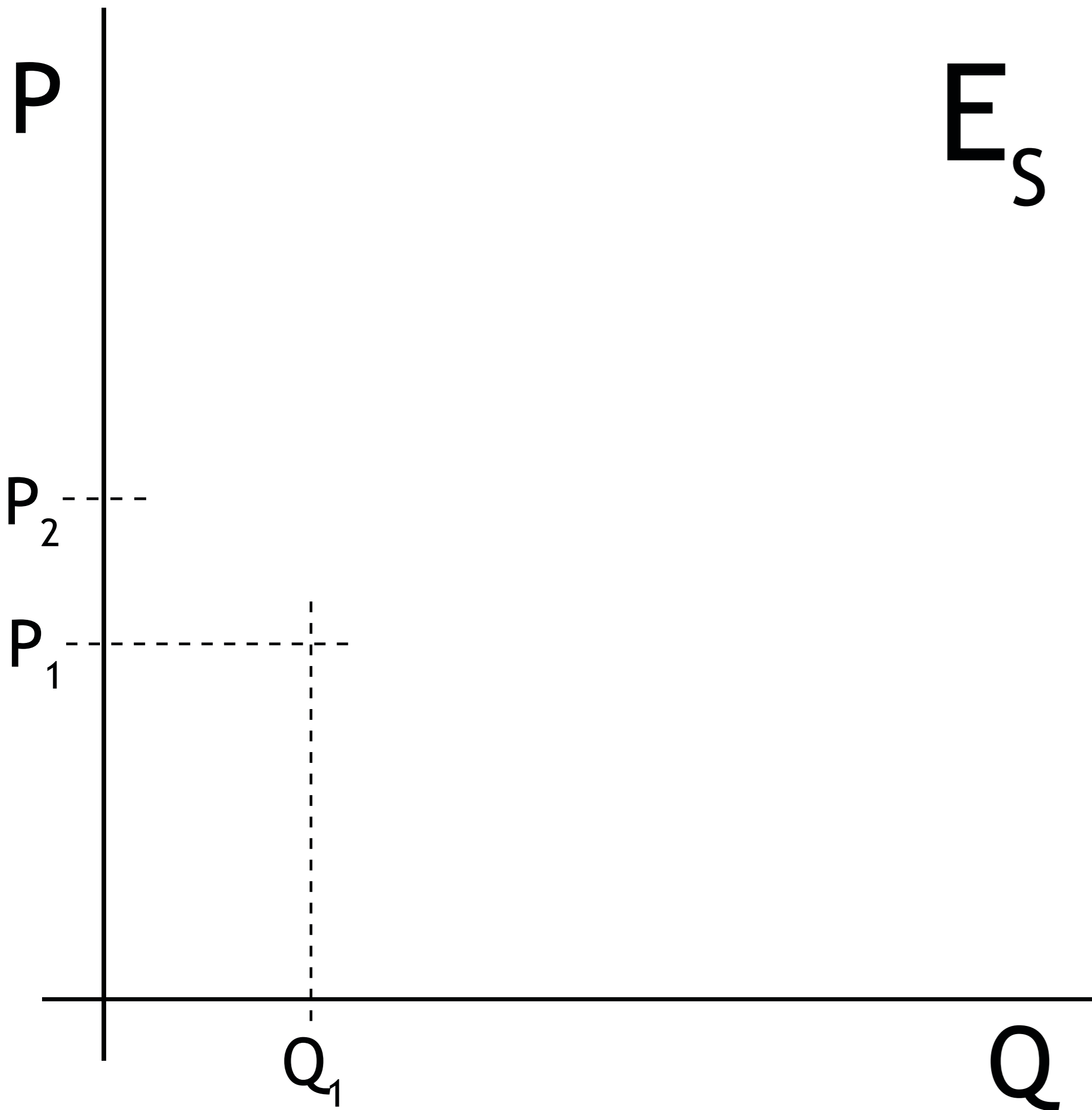
$$E_s = \frac{\Delta Q [\%]}{\Delta P [\%]}$$

E_s

ELASTICITA NABÍDKY

NA ROZDÍL OD ELASTICITY POPTÁVKY NE-
LZE NÍZKOU ČI VYSOKOU ELASTICITU NABÍDKY
SPOJIT S KONKRÉTNÍM TYPEM ZBOŽÍ. CHO-
VÁNÍ RŮZNÝCH VÝROBCŮ TÉHOŽ TYPU ZBOŽÍ
JE TOTIŽ ČASTO ODLIŠNÉ.

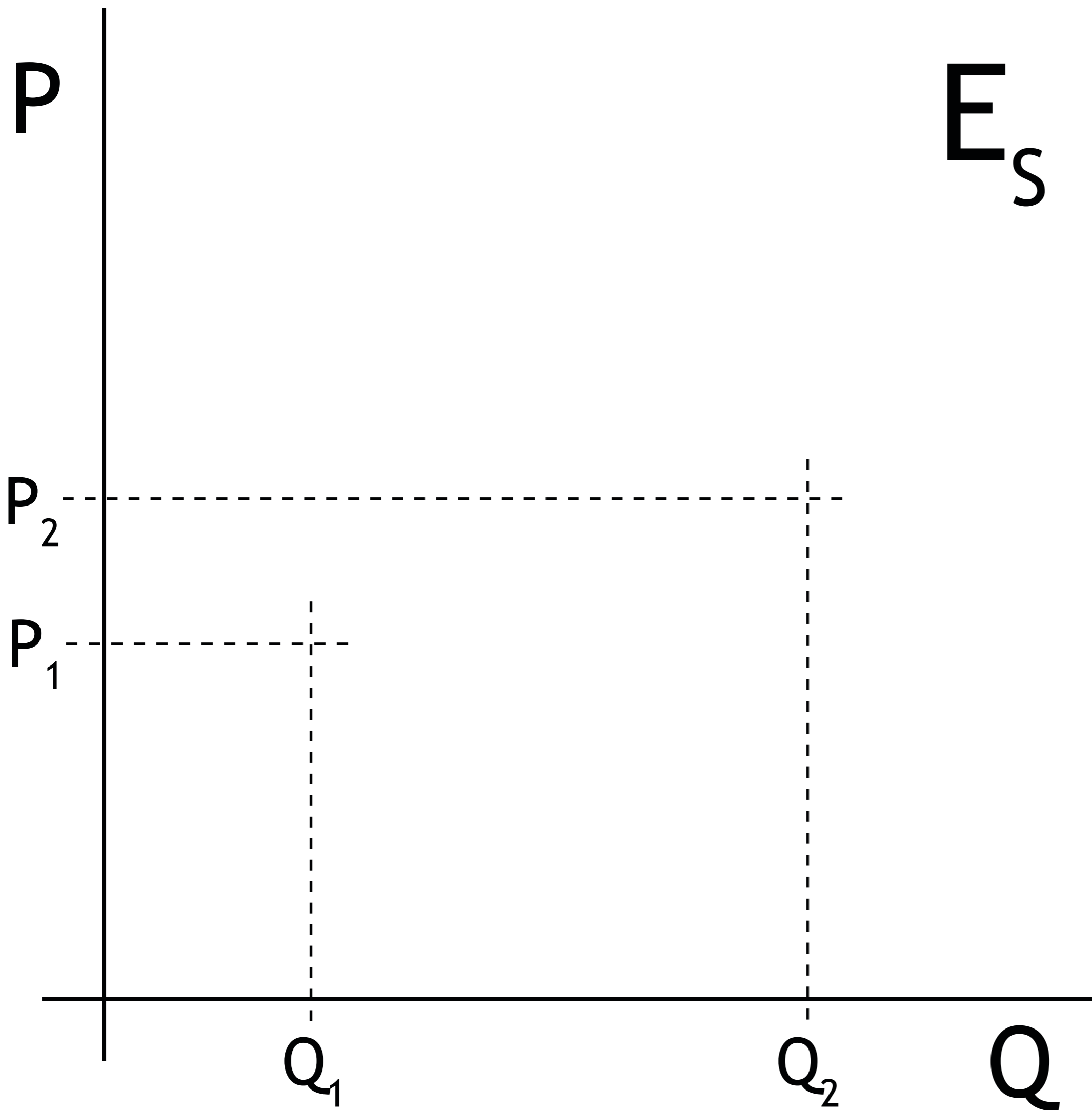

E_s

ELASTICITA NABÍDKY

PŘEDSTAVME SI TEDY LIBOVOLNÉHO VÝROBCE LIBOVOLNÉHO DRUHU ZBOŽÍ.

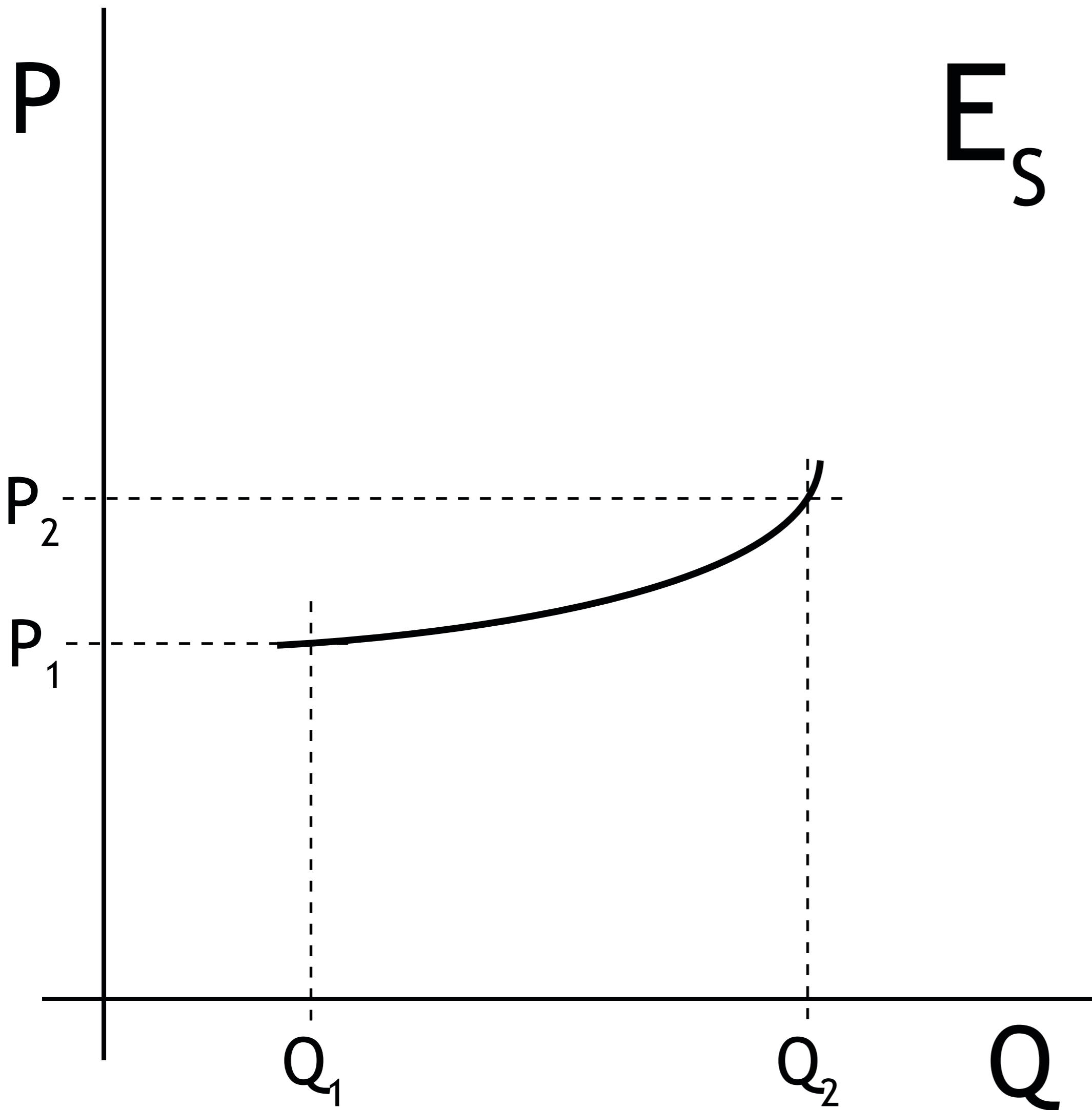
NA TRHU DOŠLO KE ZVÝŠENÍ PRODEJNÍ CENY TOHOTO ZBOŽÍ, PRO VÝROBCE SE TÍM PÁDEM STÁVÁ TOTO ZBOŽÍ ZAJÍMAVĚJŠÍM, NEBOŤ MU MŮŽE PŘINÉST VYŠŠÍ ZISK.

E_s

ELASTICITA NABÍDKY

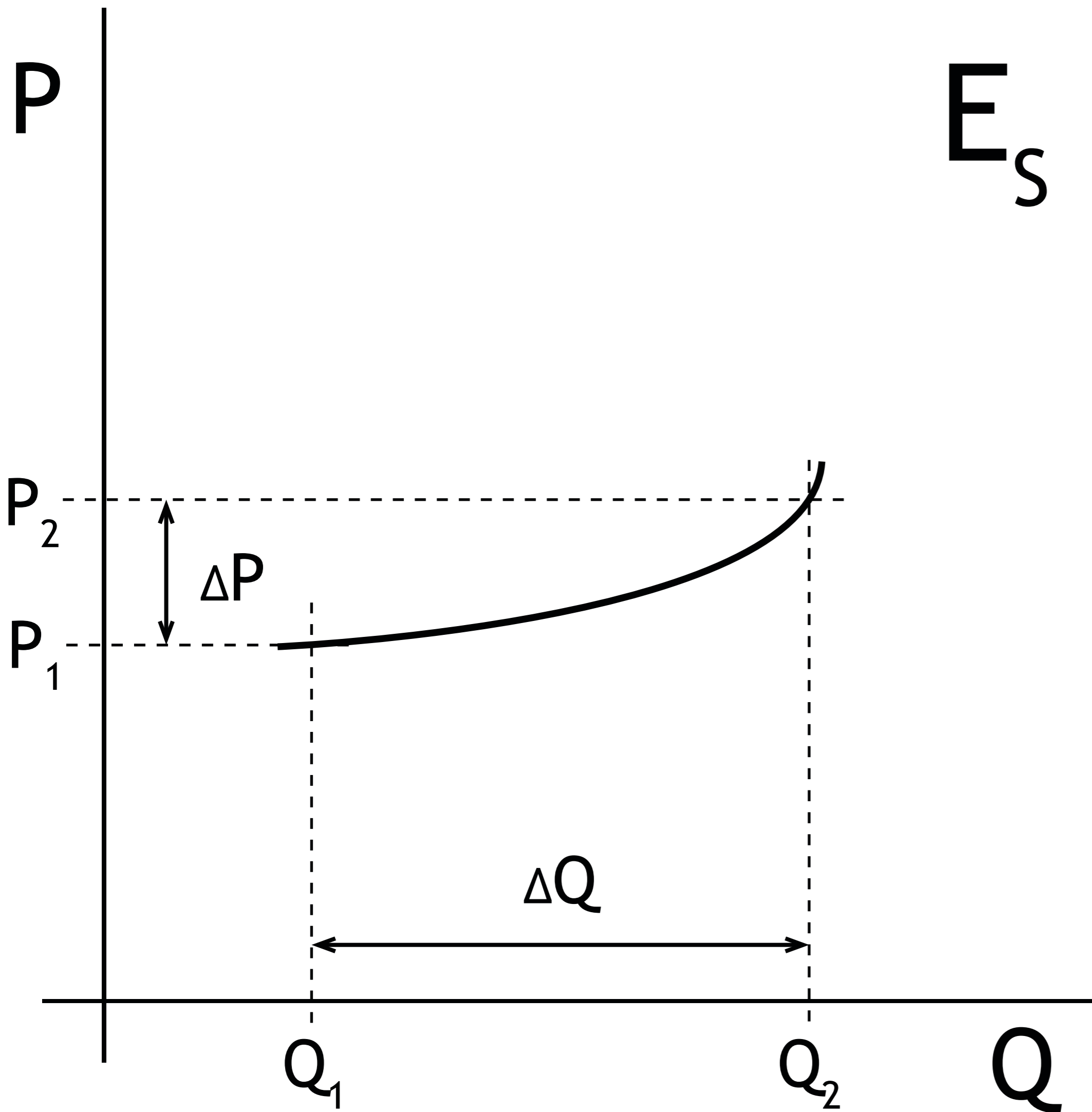
PROTO JE LOGICKOU REAKCÍ VÝROBCE SNAHA NABÍZET DOTYČNÉHO ZBOŽÍ CO NEJVÍCE. ABY TOHO DOSÁHL, MŮŽE NAJMOUT DALŠÍ PRACOVNÍ SÍLY ČI ROZŠÍŘIT PRACOVNÍ DOBU.

E_s

ELASTICITA NABÍDKY

DOJDE TAK K VELMI PRUŽNÉ REAKCI VÝROBCE NA ZMĚNU PODMÍNEK NA TRHU.

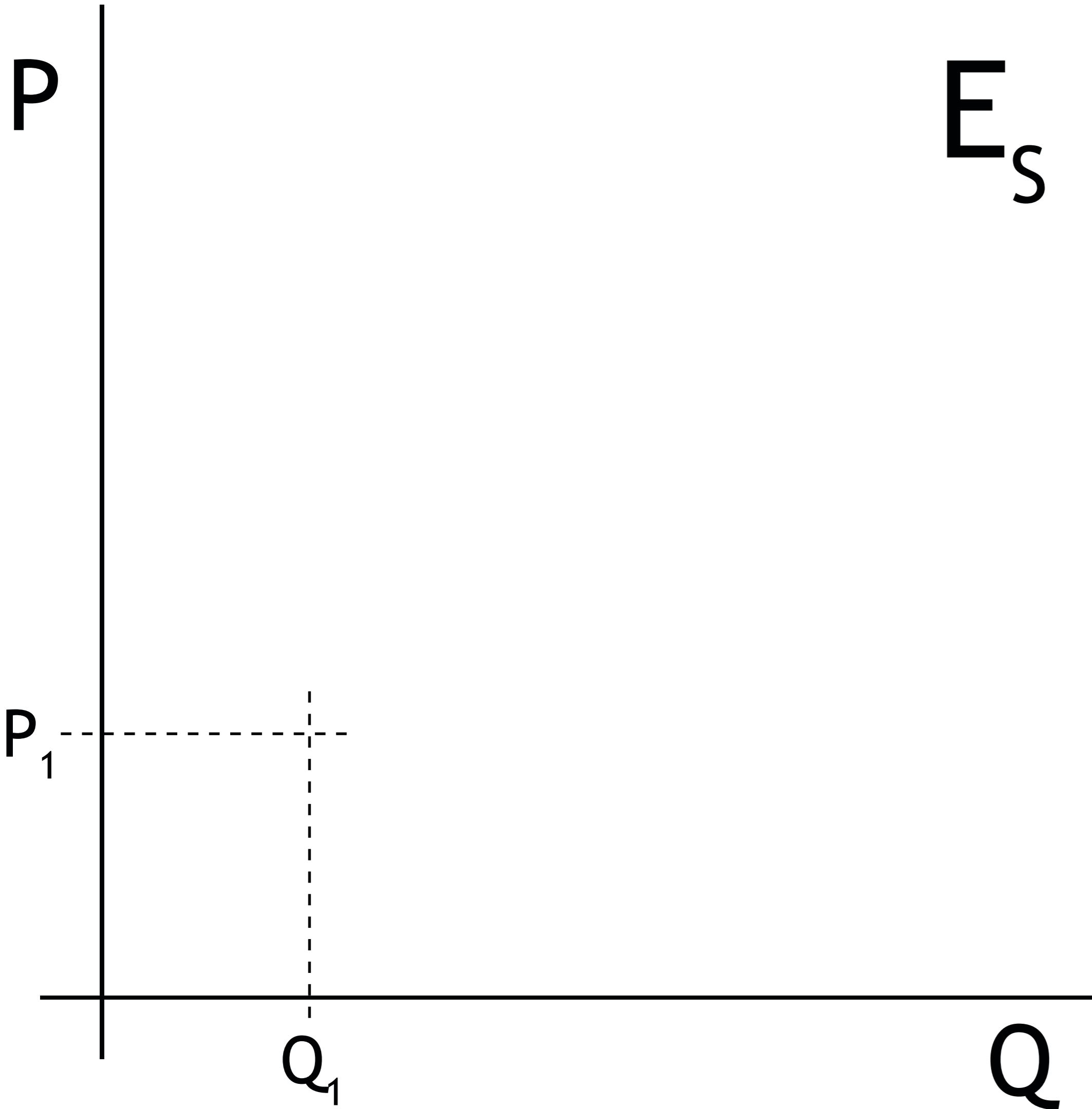
E_s

ELASTICITA NABÍDKY

REAKCE NABÍDKY JE PRUŽNÁ TEHDY, DOJDE-LI K VĚTŠÍ PROCENTNÍ ZMĚNĚ NABÍZENÉHO MNOŽSTVÍ, NEŽ JAKÁ BYLA PROCENTNÍ ZMĚNA TRŽNÍ CENY.

VYJÁDŘENO MATEMATICKY:

$$E_s > 1$$

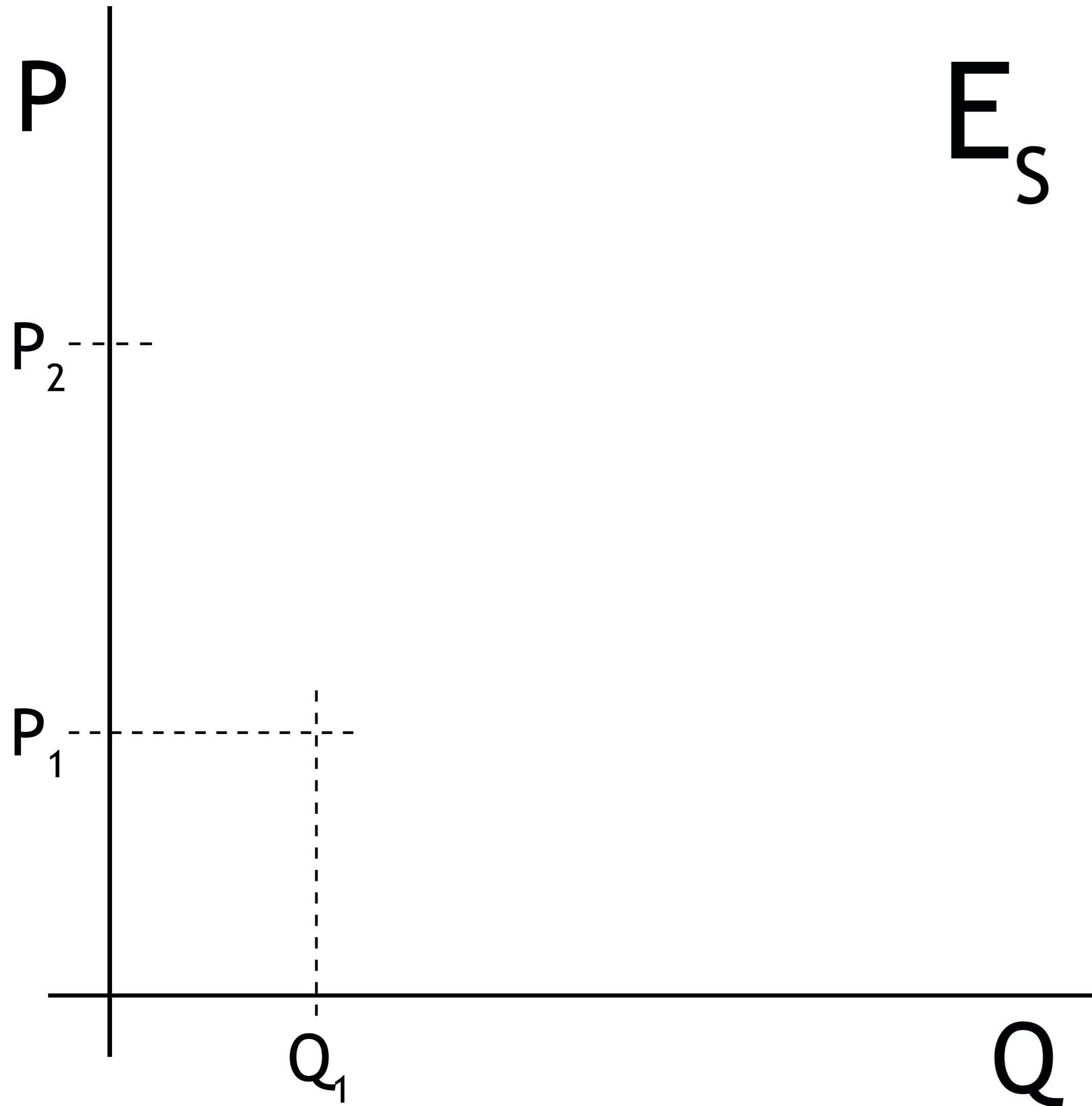
E_s

ELASTICITA NABÍDKY

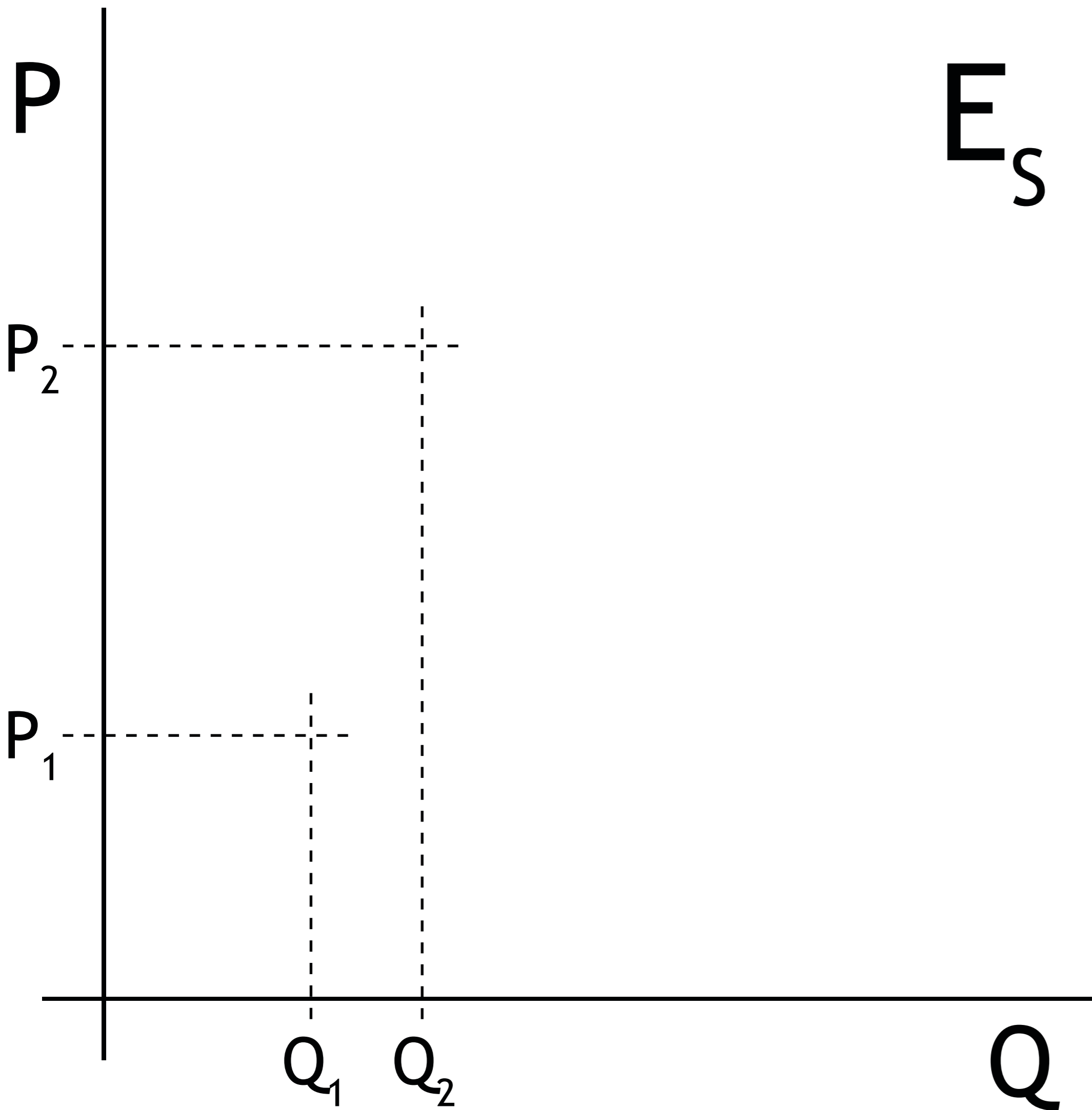
SITUACE SE VŠAK MŮŽE VYVINOUT I ODLIŠNĚ.

E_s

ELASTICITA NABÍDKY

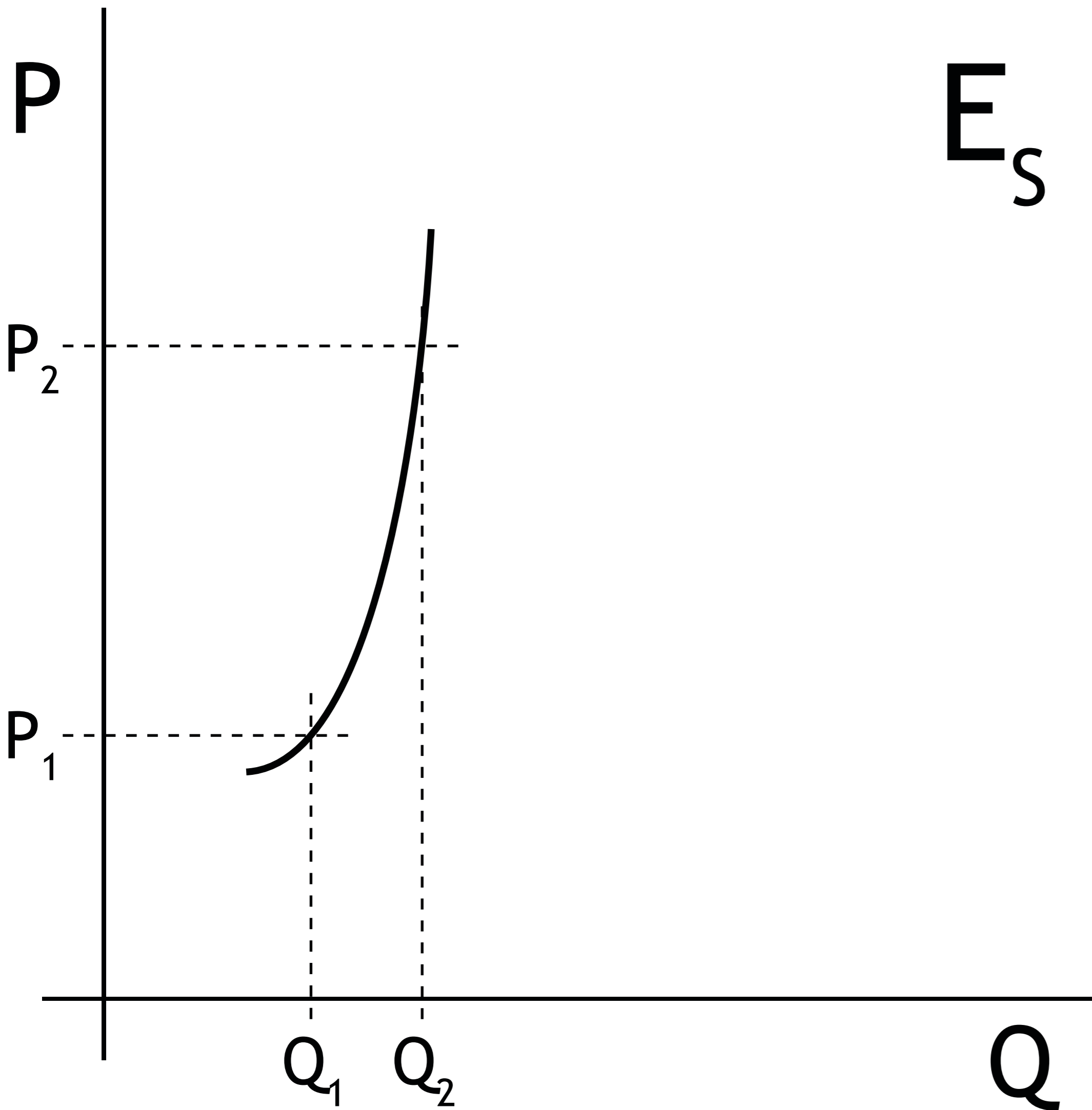
PŘEDSTAVME SI OPĚT LIBOVOLNÉHO VÝROBCE, U JEHOŽ ZBOŽÍ VZROSTLA TRŽNÍ CENA. TENTOKRÁT VŠAK NAPŘÍKLAD NENÍ K DISPOZICI DALŠÍ DOSTATEČNĚ KVALIFIKOVANÁ PRACOVNÍ SÍLA, INVESTIČNÍ PROSTŘEDKY, PRACOVNÍ ČAS, PROSTORY. MOHLO TAKÉ DOJÍT K TOMU, ŽE VEDENÍ FIRMY POVAŽUJE ZMĚNU CENY ZA DOČASNÝ VÝKYV, KVŮLI NĚMUŽ NENÍ NUTNÉ MĚNIT STRATEGII FIRMY.

E_s

ELASTICITA NABÍDKY

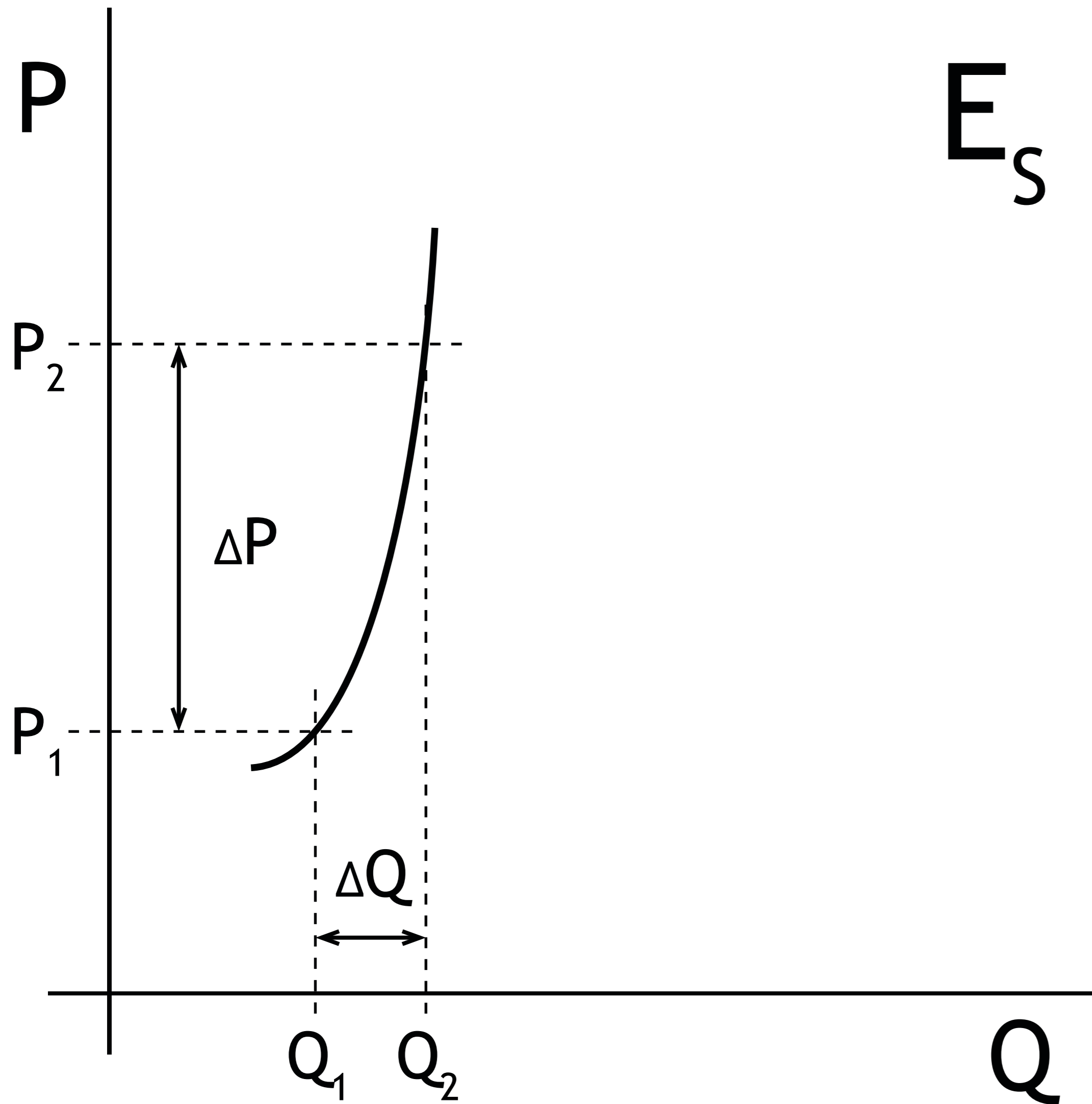
VÝSLEDKEM JE POUZE MALÝ NÁRŮST MNOŽSTVÍ NABÍZENÉHO ZBOŽÍ.

E_s

ELASTICITA NABÍDKY

VÝROBCE NA ZMĚNU SITUACE NA TRHU NE-
REAGOVAL PŘÍLIŠ PRUŽNĚ.

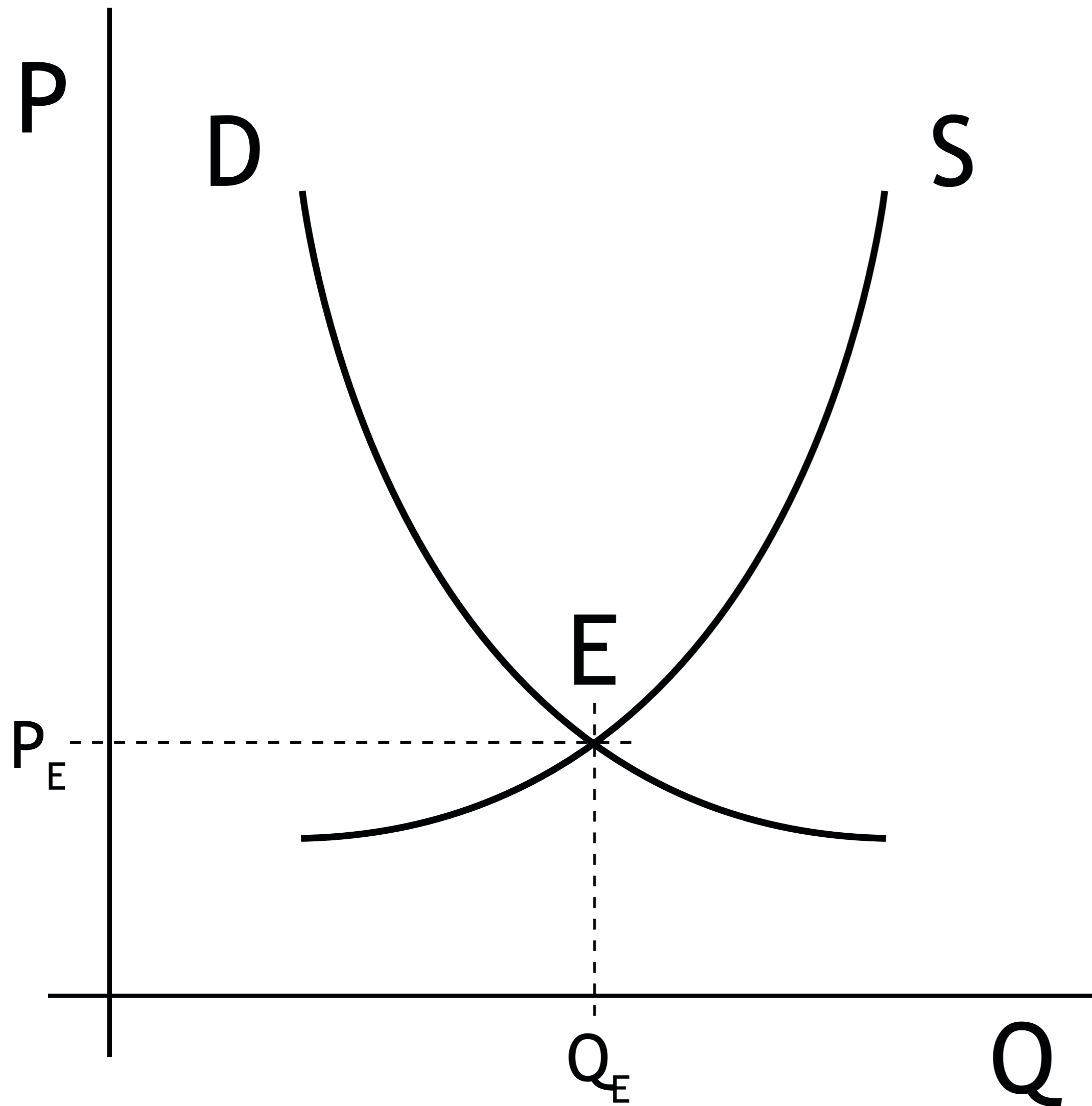
E_s

ELASTICITA NABÍDKY

PROCENTUÁLNÍ ZMĚNA CENY JE TOTIŽ VĚTŠÍ NEŽ PROCENTUÁLNÍ ZMĚNA NABÍZENÉHO MNOŽSTVÍ.

VYJÁDŘENO MATEMATICKY:

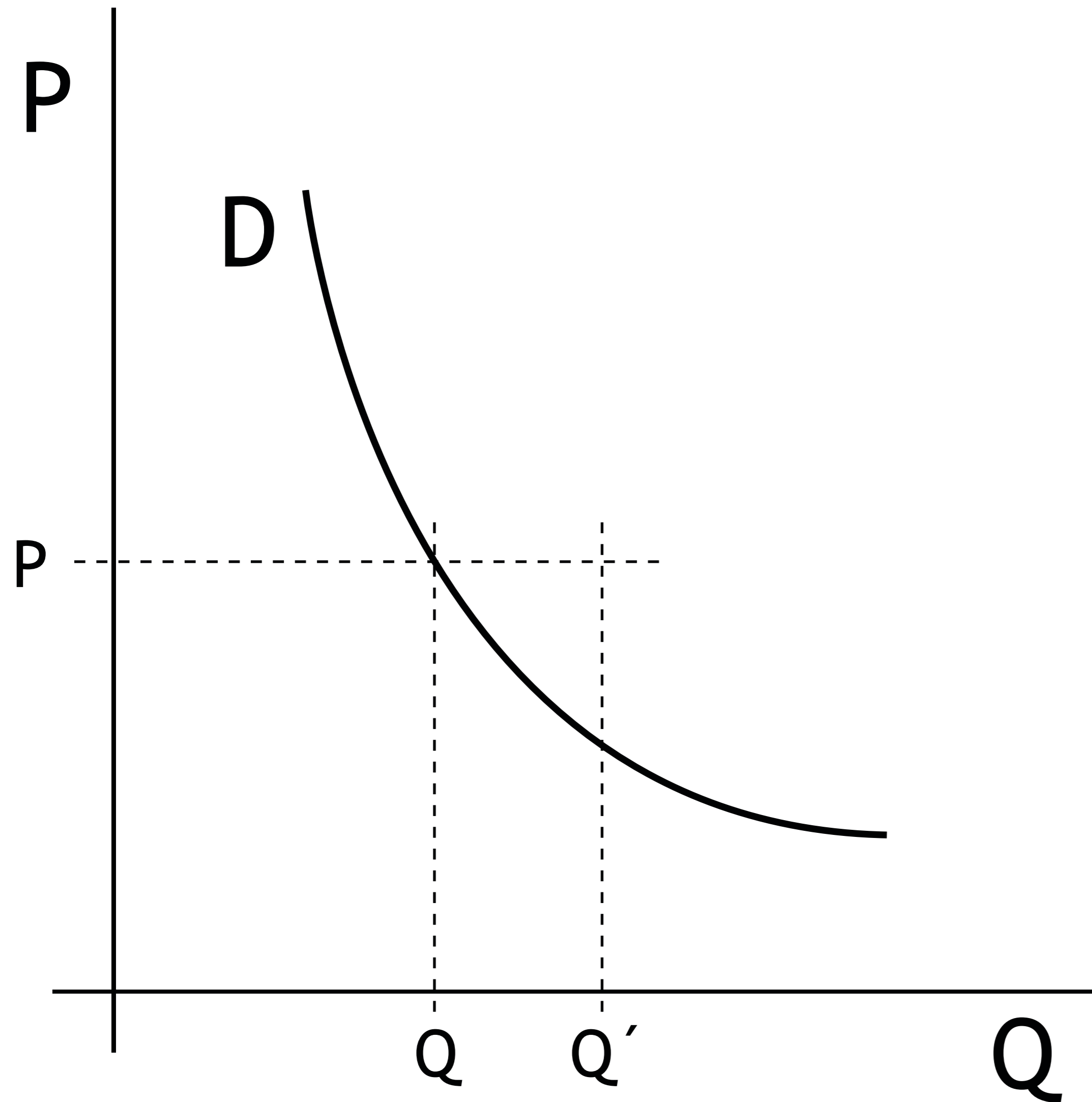
$$E_s < 1$$

DYNAMIKA TRHU

POŽADAVKY A PŘEDSTAVY NABÍDKY A POPTÁVKY JSOU PRINCIPIELNĚ PROTICHŮDNÉ, PŘESTO EXISTUJE BOD, V NĚMŽ SE OBĚ KŘIVKY PROTÍNAJÍ – BOD TRŽNÍ ROVNOVÁHY (E). ZDE DOCHÁZÍ KE KOMPROMISU, PŘEDSTAVY OBOU STRAN O CENĚ I MNOŽSTVÍ JSOU SHODNÉ.

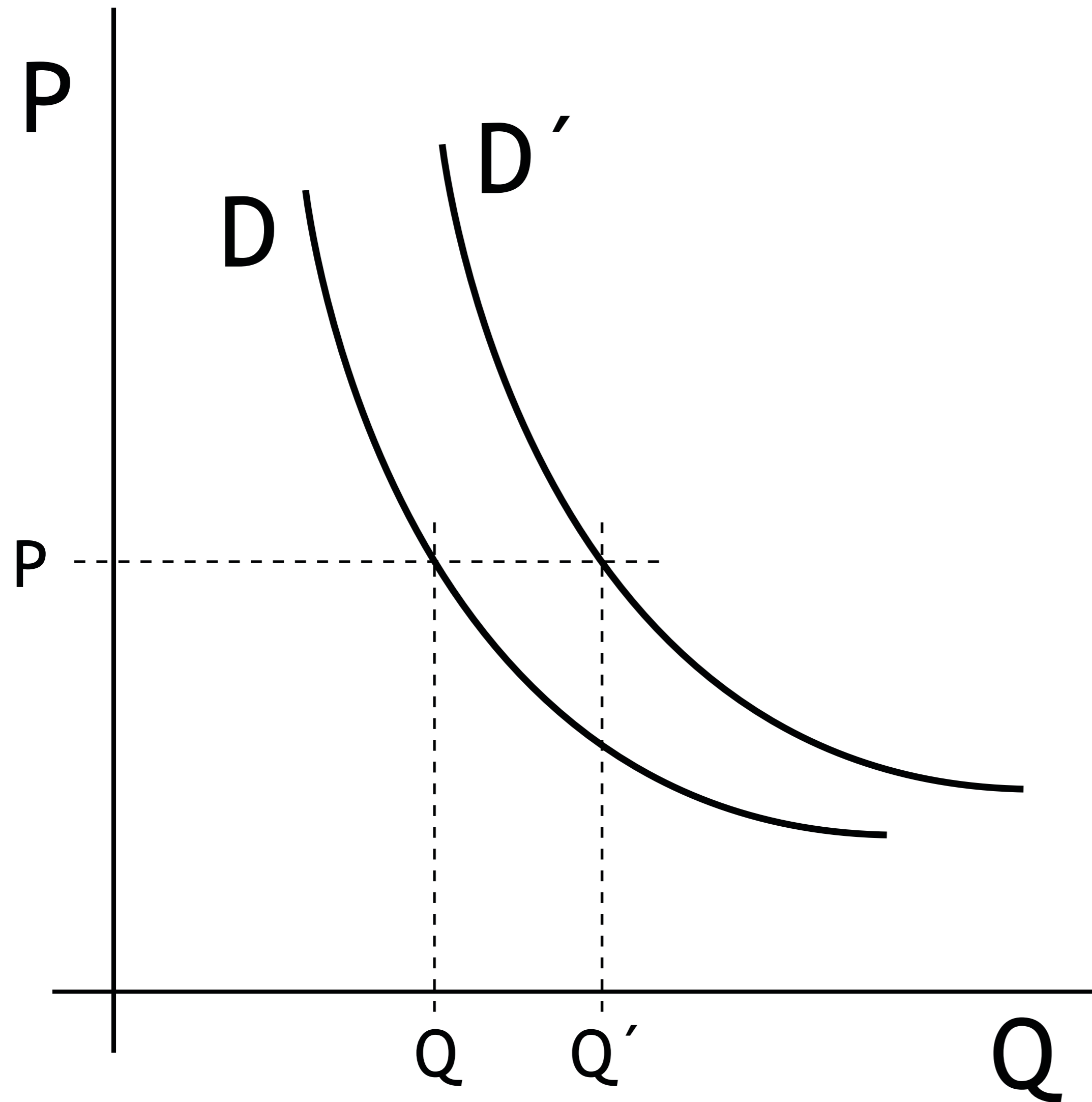
DOSAŽENÍ TOHOTO BODU BY ZNAMENALO STABILITU TRHU. TRH VŠAK MÁ ZPRAVIDLA TENDENCI PRÁVĚ OPAČNOU, TOTIŽ NEUSTÁLE SE DYNAMICKY PROMĚŇOVAT. PROČ?

DYNAMIKA TRHU

PŘEDSTAVME SI VÝCHOZÍ SITUACI:

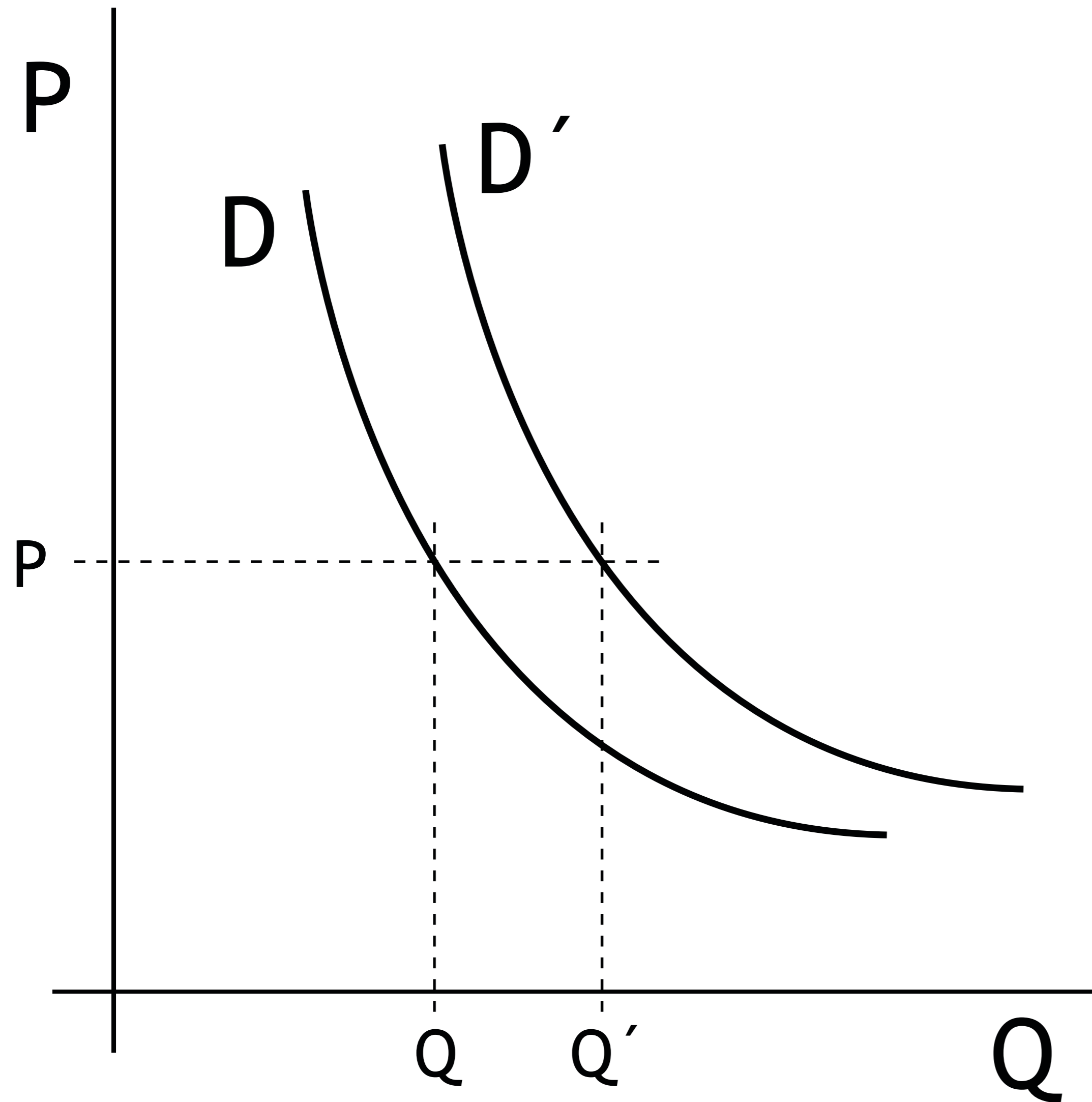
NÁHLE SE OBJEVILY VELKÉ PŘÍVALY SNĚHU. LIDÉ PROTO POTŘEBUJÍ VELKÉ MNOŽSTVÍ LO-PAT NA JEHO ODKLÍZENÍ. I TEHDY, KDYŽ BY SE CENA NEZMĚNILA, BYLI BY LIDÉ OCHOTNI KUPOVAT JICH MNOHEM VĚTŠÍ MNOŽSTVÍ NEŽ DŘÍVE.

DYNAMIKA TRHU

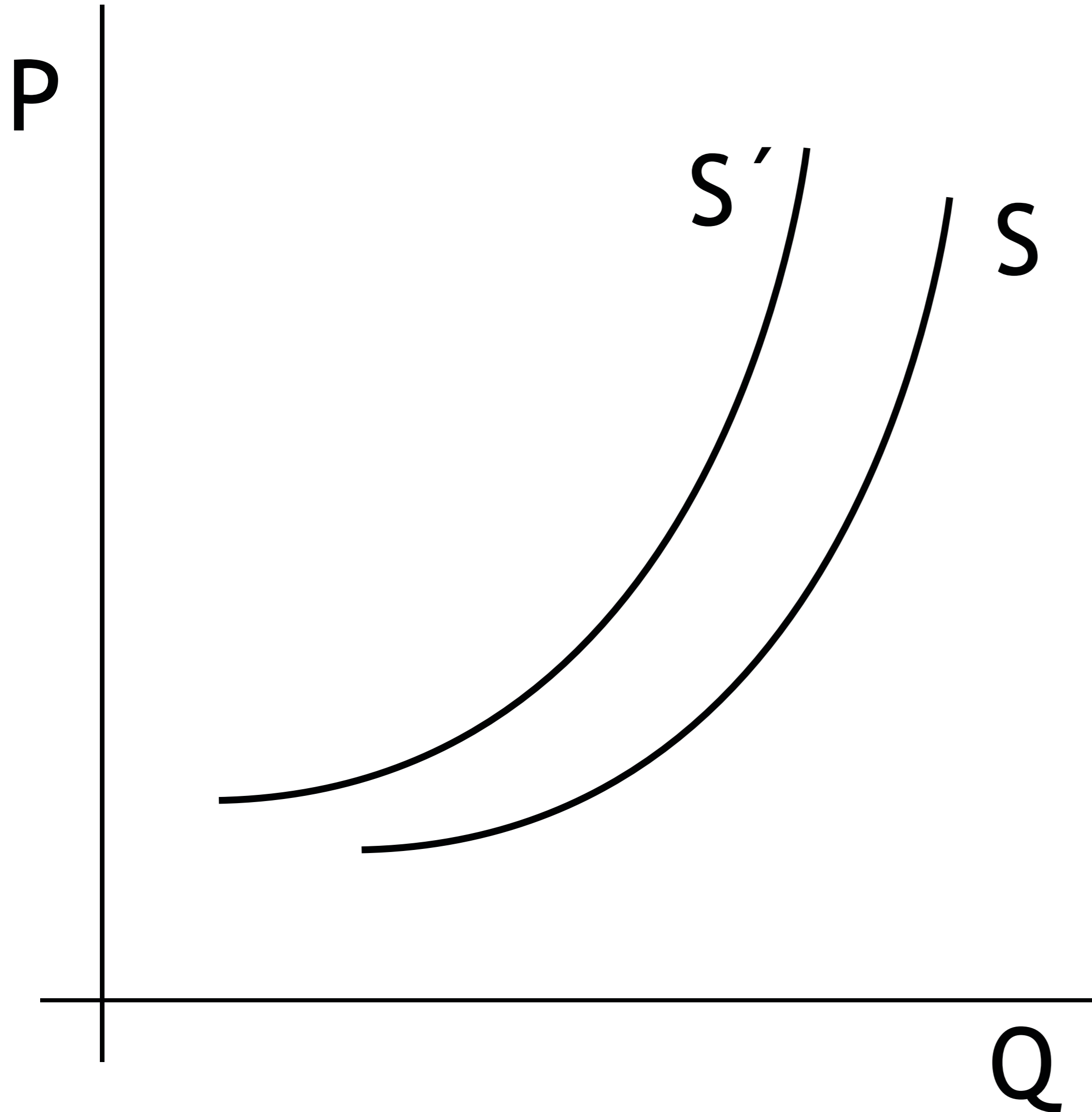
TAKOVÁTO SITUACE MŮŽE NASTAT I Z MNOHA JINÝCH PŘÍČIN: VZROSTLY PŘÍJMY SPOTŘEBITELŮ, ZVÝŠILA SE ATRAKTIVITA ZBOŽÍ, Z TRHU ZMIZEL SUBSTITUT...

TYTO ZMĚNY NA PŮVODNÍ KŘIVCE NENAJDEME, LZE JE VYJÁDŘIT POUZE POSUNEM CELÉ KŘIVKY.

DYNAMIKA TRHU

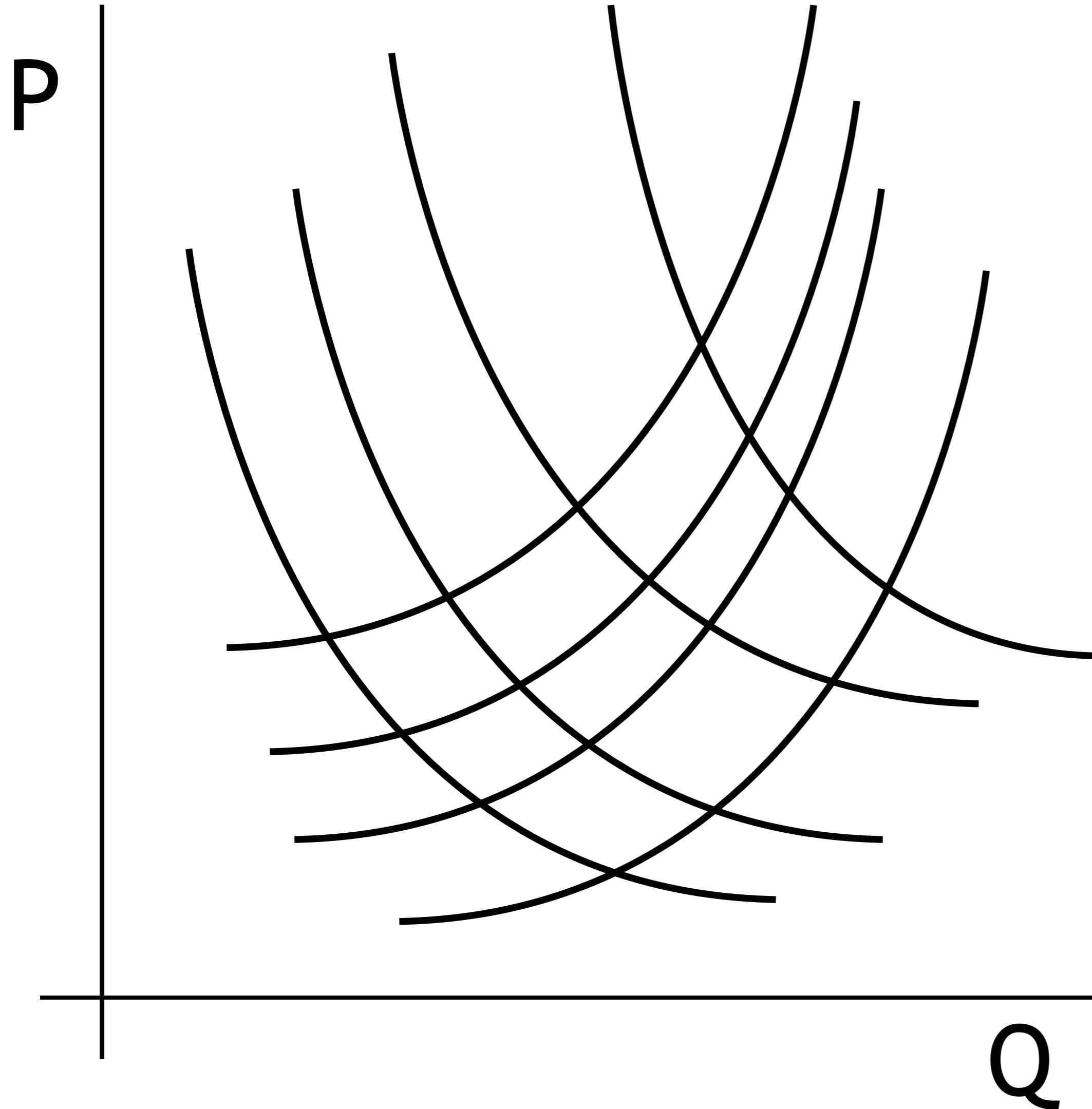
KŘIVKA POPTÁVKY TOTIŽ NEPOPISUJE VÝVOJ NĚJAKÉ EXAKTNÍ VELIČINY, ALE NÁZORY LIDÍ, KTERÉ EKONOMIE DEFINUJE JAKO POPTÁVKOVOU STRANU TRHU. A NAVZDORY TÉTO VĚDECKÉ DEFINICI JSOU TO STÁLE JEN BĚŽNÉ NÁZORY LIDÍ SE SVOU ZÁKLADNÍ VLASTNOSTÍ, KTEROU JE PROMĚNLIVOST.

DYNAMIKA TRHU

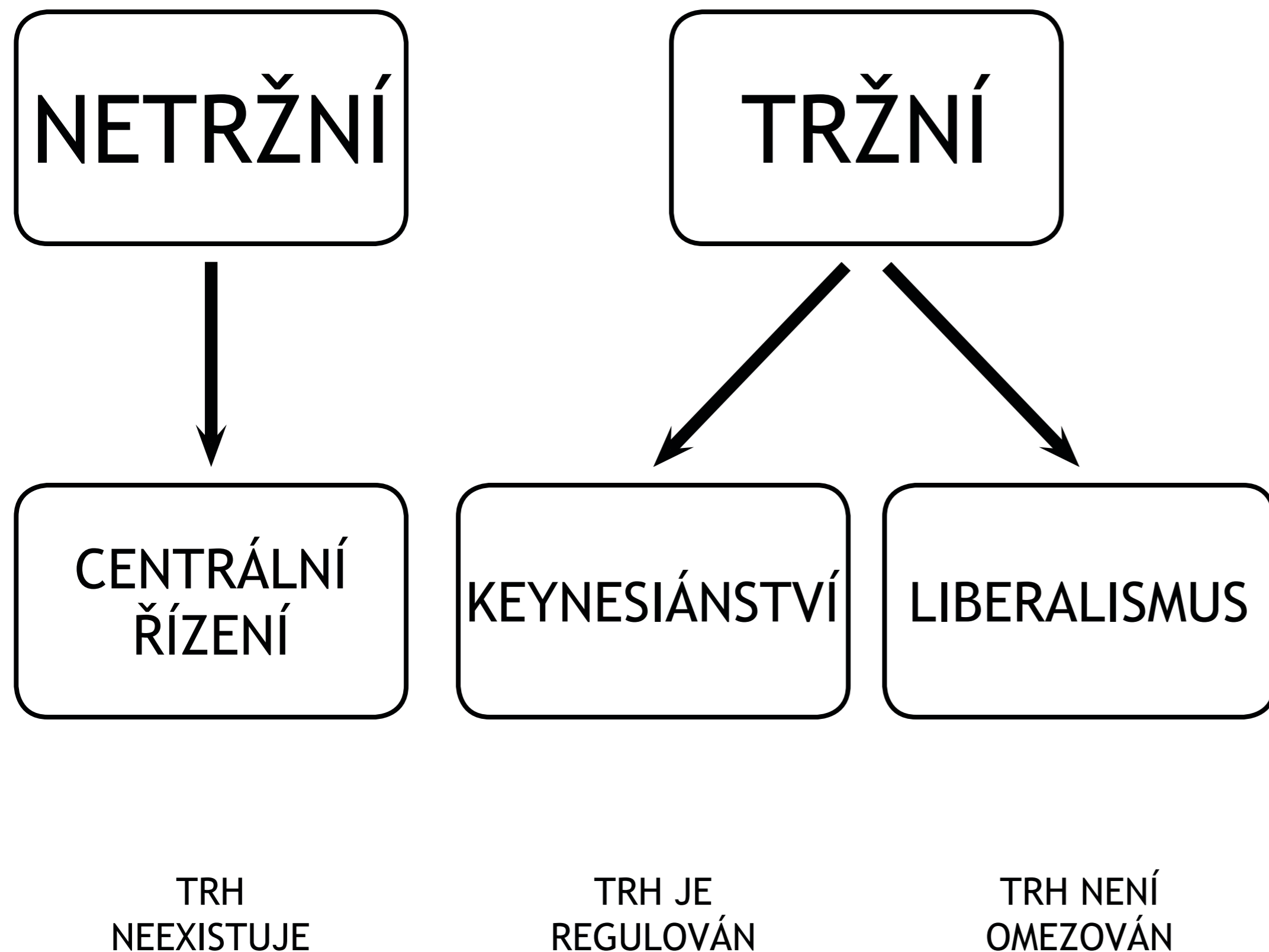
STEJNĚ SE POCHOPITELNĚ PROMĚŇUJÍ TAKÉ NÁZORY NABÍDKOVÉ STRANY.

MOHOU JÍ CHYBĚT ČI PŘEBÝVAT SUROVINY ČI KVALIFIKOVANÉ PRACOVNÍ SÍLY, MŮŽE DOJÍT KE ZDRAŽENÍ NUTNÝCH VSTUPNÍCH NÁKLADŮ NEBO MŮŽE FIRMA ZMĚNIT STRATEGII SVÉHO DALŠÍHO ROZVOJE.

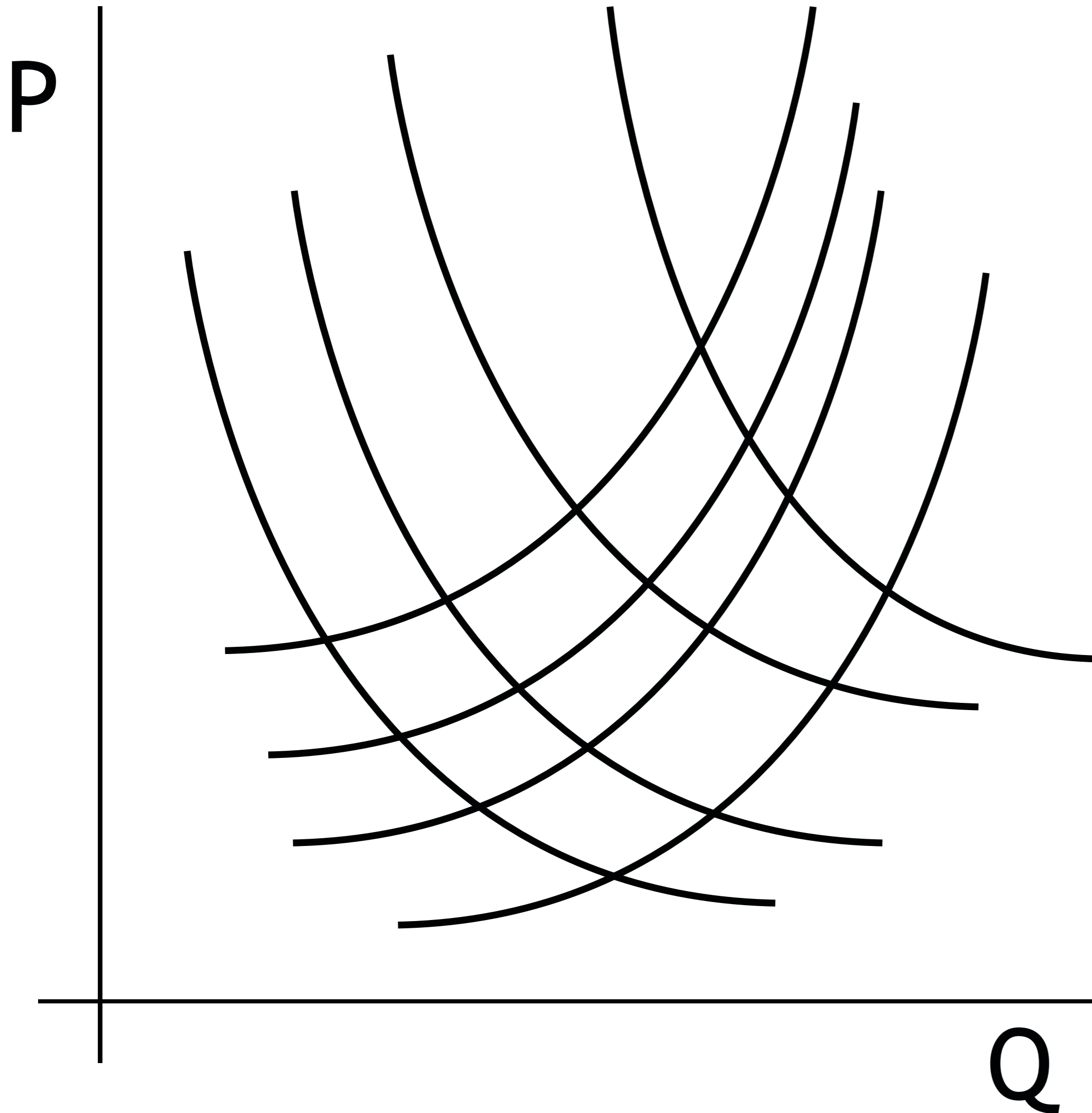
DYNAMIKA TRHU

TRŽNÍ EKONOMIKA STOJÍ NA NÁZORECH, PŘEDSTAVÁCH, POCITECH A POTŘEBÁCH LIDÍ A JEJÍ VÝVOJ JE DÁN TÍM, ŽE SE TĚMTO LIDEM SNAŽÍ VYHOVĚT. TO ZNAMENÁ, ŽE SE TRŽNÍ EKONOMIKA MUSÍ NUTNĚ VYVÍJET PODOBNĚ DYNAMICKY, JAKO TYTO NÁZORY, PŘEDSTAVY, POCITY A POTŘEBY, A ODSUNOUT TÍM BOD TRŽNÍ ROVNOVÁHY ZPRAVIDLA DO ROVINY TEORIE.

EKONOMICKÉ SMĚRY

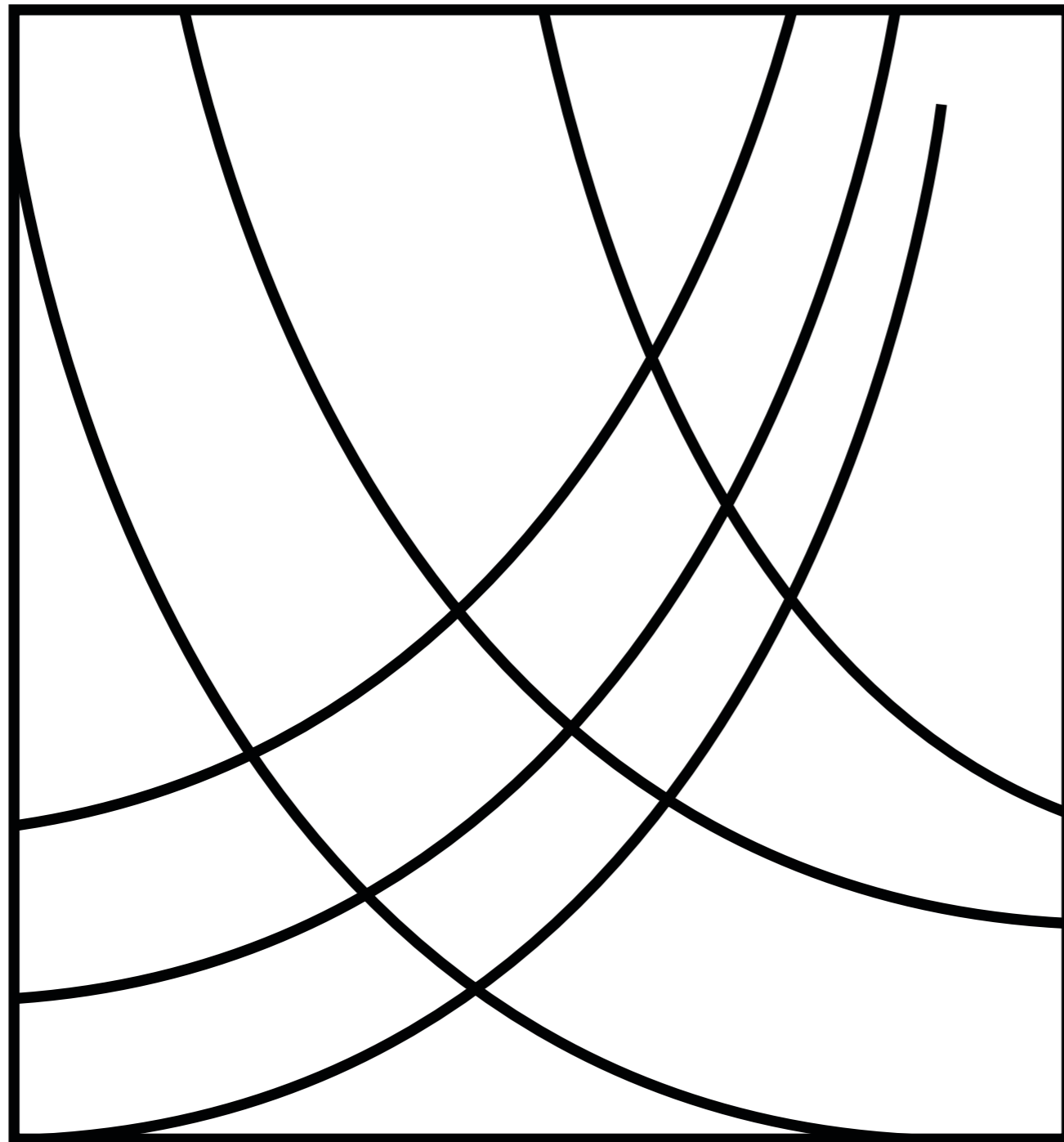
Hlavní směry ekonomického myšlení se odlišují především v názoru na to, jak s touto dynamikou trhu zacházet. Teoreticky lze rozlišit tři základní přístupy, při reálném rozhodování pak dochází pochopitelně k jejich kombinování, kdy pro různé části ekonomiky bývají upřednostňovány různé přístupy.

EKONOMICKÉ SMĚRY

ĚKONOMICKÝ LIBERALISMUS VYROSTL Z MYŠLENKOVÝCH ZÁKLADŮ OSVÍCENSTVÍ A PŘEDEVŠÍM Z PŘEDSTAVY, ŽE ČLOVĚK JE RACIONÁLNÍ TVOR, SCHOPNÝ SÁM ŘÍDIT SVŮJ VLASTNÍ ŽIVOT. VÝŠE POPSANÁ DYNAMIKA VOLNÉHO TRHU NEJLÉPE ODPOVÍDÁ LIDSKÉ PŘIROZENOSTI. TRH SÁM JE ŘÍZEN POUZE TZV. NEVIDITELNOU RUKOU TRHU, POMYSLNÝM SAMOREGULAČNÍM MECHANISMEM. TA DOVÁDÍ TRŽNÍ SÍLY KE KOMPROMISU, JENŽ JE EFEKTIVNĚJŠÍ NEŽ JAKÝKOLIV ZPŮSOB PLÁNOVÁNÍ ČI ŘÍZENÍ.

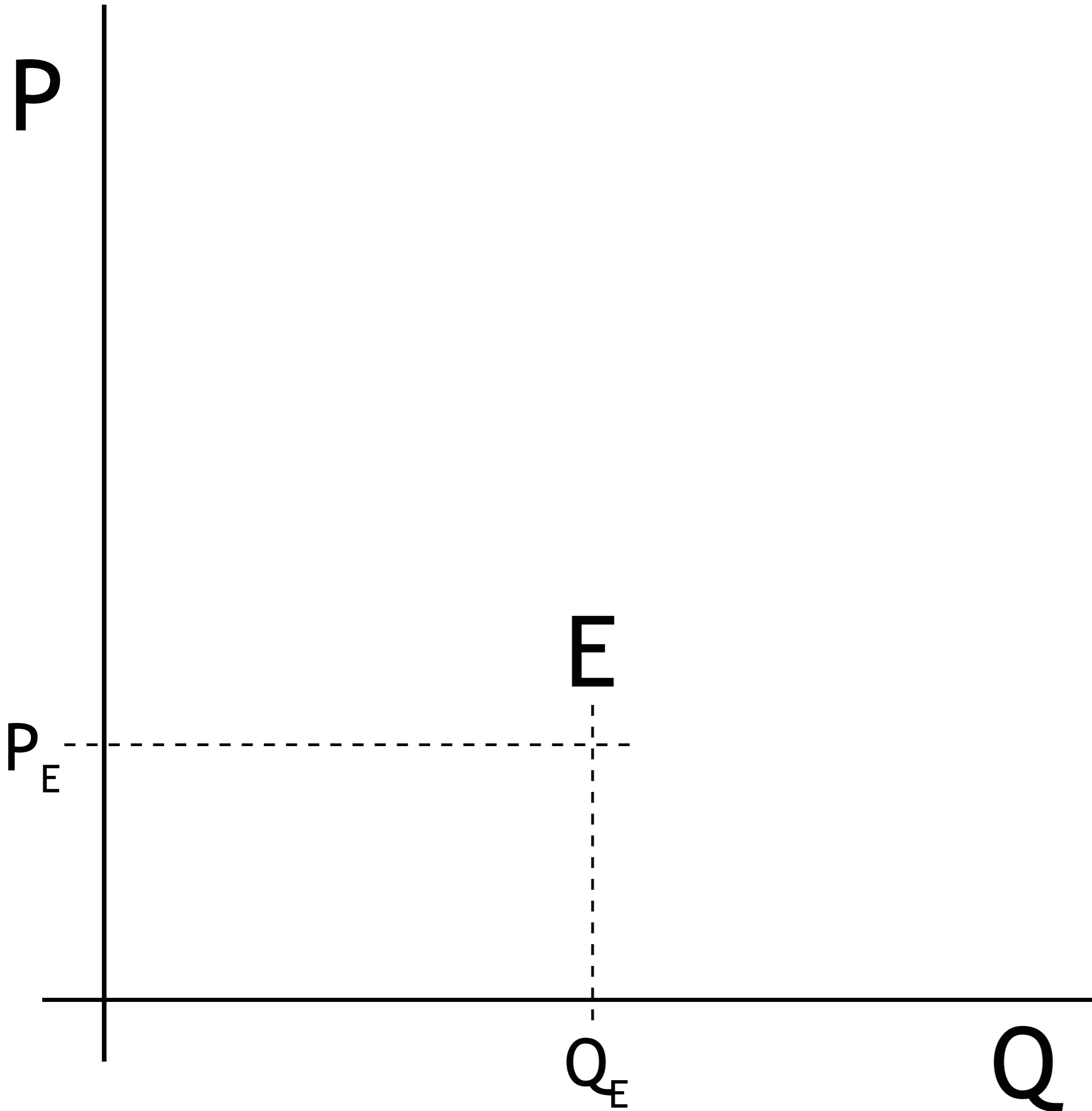
P

Q

EKONOMICKÉ SMĚRY

ZASTÁNCI KEYNESIÁNSTVÍ VNÍMAJÍ TRH JAKO NEZASTUPITELNÝ EKONOMICKÝ MECHANISMUS, OVŠEM TAKÉ JAKO SYSTÉM, JENŽ NENÍ BEZCHYBNÝ. PROTO MU MUSÍ STÁT VYMEZIT URČITÉ HRANICE, V NICHŽ SE MŮŽE TRH VYVÍJET, PŘÍPADNĚ USMĚRŇOVAT DĚNÍ NA TRHU, PŘEDEVŠÍM POKUD JDE O EFEKTIVNÍ VYUŽITÍ PRACOVNÍ SÍLY ČI PREVENCI VZNIKU A ROZVOJE KRIZOVÝCH TENDENCÍ.

EKONOMICKÉ SMĚRY

TEORIE CENTRÁLNÍHO ŘÍZENÍ ODMÍTÁ, ŽE BY TRH PŘINÁŠEL JAKÁKOLIV POZITIVA, VNÍMÁ HO POUZE JAKO ZDROJ KRIZÍ. Z OSVÍCENSKÉHO OBRAZU ČLOVĚKA JAKO RACIONÁLNÍ BYTOSTI VYVOZUJE ZCELA ODLIŠNÉ ZÁVĚRY: EKONOMIKA SE NEMÁ PONECHAT NÁHODNÉ HŘE NÁLAD, NEBOŽ LIDSKÝ ROZUM JE SCHO- PEN NALÉZT A REALIZOVAT IDEÁLNÍ STAV EKO- NOMICKÉ ROVNOVÁHY. STÁT MÁ ZCELA VY- ŘADIT NABÍDKU I POPTÁVKU A SÁM URČUJE CENU I MNOŽSTVÍ VŠECH DRUHŮ ZBOŽÍ.